

L'evangelització en el món contemporani

Exhortació apostòlica *Evangelii nuntiandi**
del papa Pau VI

Venerables germans i estimats fills: Salut i benedicció apostòlica

Preàmbul

Compromís particular per l'evangelització

1. L'esforç per anunciar l'Evangelí als homes del nostre temps, exaltats per l'esperança, però, alhora, pertorbats sovint per la por i l'angoixa, és, sens dubte, un servei fet a la comunitat cristiana, però també a tota la humanitat. D'aquí que el deure de confirmar els germans, que hem rebut del Senyor en ser-nos confiada la missió de successor de Pere,¹ i que és per a Nós una «preocupació de cada dia»,² un programa de vida i d'acció, alhora que un compromís fonamental del nostre pontificat; aquest deure ens sembla encara més noble i necessari quan es tracta d'encoratjar els nostres germans en la seva tasca d'evangelitzadors, a fi que, en aquests temps d'incertesa i d'agitació, la duguin a terme cada vegada amb més amor, amb més zel i amb més alegria.

Amb motiu de tres esdeveniments

2. És el que volem fer ara, al final d'aquest Any sant durant el qual l'Església «s'ha esforçat per anunciar l'Evangelí a tots els homes»,³ sense buscar altre objectiu que el de complir el seu deure de missatgera de la bona nova de Jesucrist, proclamada a partir de dues consignes fonamentals: «Revestiu-vos de l'home nou»⁴ i «Deixeu-vos reconciliar amb Déu».⁵

Aquests són els nostres propòsits en aquest desè aniversari de la clausura del Concili Vaticà II, els objectius del qual es resumeixen, en definitiva, en un de sol: fer l'Església del segle XX més apta encara per a anunciar l'Evangelí a la humanitat d'aquest segle.

Volem fer-ho un any després de la tercera Assemblea general del Sínode dels Bisbes – consagrada, com és sabut, a l'evangelització –, tant més que ens ho demanaren els pares sinodals mateixos. En efecte, al final d'aquella memorable Assemblea van decidir de confiar al pastor de l'Església universal, amb gran confiança i senzillesa, el fruit del seu treball, declarant que esperaven del Papa un impuls nou, capaç de crear, en una Església més arrelada encara en la força i el poder perennes de la Pentecosta, uns nous temps d'evangelització.⁶

* Exhortació apostòlica *Evangelii nuntiandi*. - Text llatí a *L'Osservatore Romano*, 19 desembre 1975. Traducció al català de «Documents d'Església».

¹ Cf. Lc 22,32.

² 2Co 11,28.

³ Cf. CONCILI VATICÀ II, Decret *Ad gentes*, n. 1: AAS 58 (1966), p. 947.

⁴ Cf. Ef 4,24; 2,15; Col 3,10; Ga 3,27; Rm 13,14; 2Co 5,17.

⁵ 2Co 5,20.

⁶ Cf. PAU VI, Al·locució en la conclusió de la tercera Assemblea general del Sínode dels Bisbes (26 octubre 1974): AAS 66 (1974), pp. 634-635; 637.

Tema freqüent del nostre pontificat

3. En diverses ocasions, ja abans del Sínode, vam posar en relleu la importància d'aquest tema de l'evangelització. «Les condicions de la societat en què vivim –dèiem al sagrat Col·legi dels Cardenals, el 22 de juny del 1973– ens obliguen a tots a revisar els mètodes, a cercar, amb tots els mitjans, d'estudiar com portar a l'home modern el missatge cristià, que és l'únic on pot trobar la resposta als seus interrogants i la força per al seu compromís de solidaritat humana».⁷ I afegim que, per donar una resposta vàlida a les exigències del Concili, que ens interpel·len, necessitem absolutament posar-nos en contacte amb el patrimoni de fe que l'Església té el deure de preservar en la seva integritat, però també el deure de presentar-lo als homes del nostre temps, amb els mitjans que estan al nostre abast, d'una manera comprensible i persuasiva.

En la línia del Sínode del 1974

4. Aquesta fidelitat a un missatge, del qual som servidors, i a les persones a les quals hem de transmetre'l intacte i viu, és l'eix central de l'evangelització. Aquesta planteja tres preguntes urgents, que el Sínode del 1974 tingué constantment davant els ulls:

- Quina eficàcia té als nostres dies aquesta energia amagada de la bona nova, capaç de sacsejar profundament la consciència de l'home?
- Fins a quin punt i de quina manera, aquesta força evangèlica pot transformar de debò l'home d'aquest segle?
- Amb quins mètodes cal seguir per proclamar l'Evangelí, perquè el seu poder sigui eficaç?

Aquestes preguntes desenrotllen, en el fons, la qüestió fonamental que l'Església es planteja avui i que podríem traduir així: després del Concili i gràcies al Concili, que ha constituït per a ella una hora de Déu en aquesta cruïlla de la història, es troba o no més apta l'Església per a anunciar l'Evangelí i inserir-lo al cor de l'home amb convicció, llibertat d'esperit i eficàcia?

Invitació a la reflexió

5. Tots veiem la necessitat urgent de donar a aquesta pregunta una resposta lleial, humil, valenta, i d'obrar en conseqüència. En la nostra «sol·licitud per totes les Esglésies»,⁸ voldríem ajudar els nostres germans i fills a respondre a aquestes interpel·lacions. Tant de bo que les nostres paraules que voldrien ser, a partir de les riqueses del Sínode, una reflexió sobre l'evangelització, puguin invitar a aquesta mateixa reflexió tot el Poble de Déu aplegat en l'Església i servir d'impuls renovellat a tothom, especialment als «qui es dediquen a la paraula i a l'ensenyament»,⁹ a fi que cadascun d'ells sigui «un fidel dispensador de la paraula de veritat»,¹⁰ faci obra de predicador de l'evangelí i dugui a terme el seu ministeri amb tota perfecció. Una exhortació en aquest sentit ens ha semblat capital, perquè la presentació del missatge evangèlic no és per a l'Església una contribució facultativa: és un deure que li pertoca per mandat del Senyor Jesús, a fi que els homes puguin creure i ser salvats. Sí, aquest missatge és necessari. És únic. De cap manera no podria ser substituït. No admet ni indiferència ni sincretisme ni acomodacions. Està en joc la salvació dels homes. Representa la bellesa de la revelació. Comporta una saviesa que no es d'aquest món. Es capaç de suscitar per si mateix la fe, una fe que descansa sobre el

⁷ PAU VI, Al·locució al Sagrat Col·legi dels cardenals (22 juny 1973): AAS 65 (1973), p. 383.

⁸ 2Co 11,28.

⁹ 1Tm 5,17.

¹⁰ 2Tm 2,15.

poder de Deu.¹¹ És la veritat. Mereix que l'apòstol li dediqui tot el seu temps, totes les seves energies, i que, si cal, li consagri la seva pròpia vida.

I

Del Crist evangelitzador a l'Església evangelitzadora

Testimoniatge i missió de Jesús

6. El testimoniatge que el Senyor dóna de si mateix i que sant Lluç ha recollit en el seu evangeli –«He d'anunciar la bona nova del Regne de Déu»–,¹² té sens dubte un gran abast, ja que defineix amb una sola frase tota la missió de Jesús: «per a això he estat enviat».¹³ Aquestes paraules prenen tot el seu significat si les considerem a la llum dels versets anteriors, en els quals el Crist s'aplica a si mateix les paraules del profeta Isaïes: «L'Esperit del Senyor reposa sobre meu, perquè m'ha ungit, m'ha enviat a portar la bona nova als pobres».¹⁴

Proclamar de ciutat en ciutat, sobretot als més pobres –que són sovint els més ben disposats–, l'anunci joiós de l'acompliment de les promeses i de l'Aliança proposada per Déu: aquesta és la missió per a la qual Jesús es declara enviat pel Pare. Tots els aspectes del seu misteri –l'encarnació mateixa, els miracles, els ensenyaments, la crida dels deixebles, la missió dels dotze, la creu i la resurrecció, la continuïtat de la seva presència enmig dels seus– formen part de la seva activitat evangelitzadora.

Jesús, primer evangelitzador

7. Sovint, durant el Sínode, els bisbes han recordat aquesta veritat: Jesús mateix, Evangeli de Déu,¹⁵ ha estat el primer i el més gran evangelitzador. Ho ha estat fins al final: fins a la perfecció i fins al sacrifici de la seva existència terrenal.

Evangelitzar: quin significat ha tingut aquest imperatiu per al Crist? Certament, no és pas fàcil d'expressar, en una síntesi completa, el sentit, el contingut, les formes de l'evangelització, tal com Jesús l'entenia i la va posar en pràctica. Per altra banda, una síntesi així no podrà ser mai completa. Que ens basti de recordar-ne alguns aspectes essencials.

L'anunci del Regne de Déu

8. El Crist, en tant que evangelitzador, anuncia abans que res un Regne, el Regne de Déu; tan important, que, en relació a ell, tot esdevé «la resta», que ens és «donada d'escreix».¹⁶ Només el Regne és, doncs, absolut, i relativitza tot allò que no ho és. El Senyor es complaurà a descriure de molt diverses maneres la felicitat de pertànyer a aquest Regne, una felicitat paradoxal feta de coses que el món rebutja;¹⁷ les exigències

¹¹ Cf. 1Co 2,5.

¹² Lc 4,43.

¹³ Lc 4,43.

¹⁴ Lc 4,18; cf. Is 61,1.

¹⁵ Cf. Mc 1,1; Rm 1,1-3.

¹⁶ Cf. Mt 6,33.

¹⁷ Cf. Mt 5,3-12.

del Regne i la seva *Carta Magna*,¹⁸ els heralds del Regne,¹⁹ els seus misteris,²⁰ els seus fills,²¹ la vigilància i la fidelitat demanades a qui espera el seu adveniment definitiu.²²

L'anunci de la salvació alliberadora

9. Com a nucli i centre de la seva bona nova, el Crist anuncia la salvació, aquest gran do de Déu, que és només alliberament de tot allò que oprimeix l'home, sinó que és, sobretot, alliberament del pecat i del Maligne, en l'alegria de conèixer Déu i de ser conegut per ell, de veure'l, d'abandonar-se en ell. Tot això comença durant la vida del Crist i s'obté definitivament per la seva mort i la seva resurrecció; però ha de ser continuat pacientment, en el curs de la història, fins a ser plenament realitzat el dia de la vinguda definitiva del Crist, de la qual ningú no sap quan tindrà lloc, llevat del Pare.²³

Al preu de grans sacrificis

10. Aquest Regne i aquesta salvació –paraules clau en l'evangelització de Jesucrist– tot home pot rebre'ls com una gràcia i una misericòrdia; però, alhora, cadascú ha de conquerir-los per la força –«els violents se n'apoderen», diu el Senyor–,²⁴ amb la fatiga i el sofriment, amb una vida segons l'Evangelí, amb la renúncia i la creu, amb l'esperit de les benaurances. Però, abans de tot, cadascú els assoleix mitjançant un total canvi interior que l'Evangelí designa amb el nom de «metànoia», una conversió radical, un canvi profund de l'esperit i del cor.²⁵

Predicació infatigable

11. El Crist va dur a terme aquesta proclamació del Regne de Déu mitjançant la predicació infatigable d'una paraula, que no té punt de comparació enlloc: «Heus aquí una doctrina nova donada amb autoritat»;²⁶ «Tothom l'aprojava i es meravellava de les paraules plenes de gràcia que sortien de la seva boca»;²⁷ «Ningú no ha parlat mai com aquest home».²⁸ Les seves paraules descobreixen el secret de Déu, el seu disseny i la seva promesa, i canvien, d'aquesta manera, el cor de l'home i el seu destí.

Amb signes evangèlics

12. Però el Crist realitza igualment aquesta proclamació a través de signes innombrables, que provoquen estupor en les multituds i que, al mateix temps, les empenyen cap a ell per veure'l, escoltar-lo i deixar-se transformar per ell: malalts guarits, aigua canviada en vi, pa multiplicat, morts que tornen a la vida. I, entre tots, el signe al qual atribueix una gran importància: els petits, els pobres són evangelitzats, esdevenen els seus deixebles, es reuneixen «en el seu nom» en la gran comunitat d'aquells qui creuen en ell. Perquè aquest Jesús que declarava: «He d'anunciar la bona nova del Regne de Déu»,²⁹ és el mateix Jesús del qual l'evangelista Joan deia que havia vingut i havia de morir «per reu-

¹⁸ Cf. Mt 5-7.

¹⁹ Cf. Mt 10.

²⁰ Cf. Mt 13.

²¹ Cf. Mt 18.

²² Cf. Mt 24-25.

²³ Cf. Mt 24,36; Ac 1,7; 1Te 5,1-2.

²⁴ Cf. Mt 11,12; Lc 16,16.

²⁵ Cf. Mt 4,17.

²⁶ Mc 1,27.

²⁷ Lc 4,22.

²⁸ Jn 7,46.

²⁹ Lc 4,43.

nir en la unitat els fills de Déu dispersos».³⁰ D'aquesta manera acaba la seva revelació, completant-la i confirmant-la amb la manifestació feta de si mateix amb paraules i obres, amb signes i miracles, i, d'una manera més particular, amb la seva mort, la seva resurrecció i la missió de l'Esperit de veritat.³¹

Per una comunitat evangelitzada i evangelitzadora

13. Els qui acullen amb sinceritat la bona nova, mitjançant aquest acolliment i la fe compartida, es reuneixen, doncs, en el nom de Jesús, per cercar junts el Regne, construir-lo, viure'l. Constitueixen una comunitat que és, alhora, evangelitzadora. L'ordre donada als apòstols –«Aneu, prediqueu la bona nova»– val també, encara que d'una manera diferent, per a tots els cristians en això, Pere els anomena «un poble adquirit en anunciar les meravelles d'aquell qui de les tenebres els ha cridats a la seva llum admirable»,³² aquestes mateixes meravelles que cadascú ha pogut escoltar en la seva pròpia llengua.³³ Fora d'això, la bona nova del Regne, que ve i que ha començat, és per a tots els homes de tots els temps. Els qui l'han rebuda i que estan reunits en la comunitat de salvació poden i han de comunicar-la i difondre-la.

L'evangelització, vocació pròpia de l'Església

14. L'Església ho sap. Té una viva consciència que la paraula del Senyor –«He d'anunciar la bona nova del Regne de Déu»–³⁴ s'aplica, amb tota veritat, a ella mateixa. I, per la seva banda, afegeix de grat, seguint sant Pau: «Per a mi evangelitzar no és pas un títol de glòria. És una obligació. Ai de mi si no evangelitzo».³⁵ És amb joia i consol que vam escoltar, al final de l'Assemblea d'octubre del 1974, aquestes paraules lluminoses: «Volem confirmar una vegada més que el deure d'evangelitzar tots els homes constitueix la missió essencial de l'Església»,³⁶ una tasca i una missió que els canvis vastos de la societat actual fan encara més urgents. Evangelitzar és, en efecte, la gràcia i la vocació pròpia de l'Església, la seva identitat més profunda. Existeix per a evangelitzar, és a dir, per a predicar i ensenyar, ser canal del do de la gràcia, reconciliar els pecadors amb Déu, perpetuar el sacrifici del Crist en la santa missa, memorial de la seva mort i de la seva resurrecció gloriosa.

Lligams recíprocs entre l'Església i l'evangelització

15. El qui llegeix en el Nou Testament els orígens de l'Església i segueix pas a pas la seva història, i la veu viure i actuar, s'adona que està vinculada a l'evangelització de la manera més íntima:

– L'Església neix de l'acció evangelitzadora de Jesús i dels dotze. És un fruit normal, volgut, el més immediat i el més visible: «Aneu, doncs, a convertir tots els pobles».³⁷ «Els qui acolliren la paraula foren batejats i es reuniren amb ells unes tres mil persones... I el Senyor augmentava cada dia aquells qui havien de ser salvats».³⁸

³⁰ Jn 11,52.

³¹ Cf. CONCILI VATICÀ II, Constitució *Dei Verbum*, n. 14: AAS 58 (1966), pp. 818-819.

³² Cf. 1Pe 2,9.

³³ Cf. Ac 2,11.

³⁴ Lc 4,43.

³⁵ 1Co 9,16.

³⁶ Cf. Declaració dels pares del Sínode, n. 4: *L'Osservatore Romano* (27 octubre 1974), p. 6.

³⁷ Mt 28,19.

³⁸ Ac 2,41.47.

- Nascuda doncs, de la missió de Jesús, l'Església és al seu torn enviada per ell. L'Església roman en el món quan el Senyor de la glòria retorna al Pare. Restava com un signe, alhora opac i lluminós, d'una nova presència de Jesús, de la seva partença i de la seva permanència. El prolonga i el continua. Ara bé, és abans que tot la seva missió i la seva condició d'evangelitzador que és cridada a continuar.³⁹ Perquè la comunitat dels cristians no està mai tancada en si mateixa. En ella la vida íntima –vida de pregària, audició de la paraula i de l'ensenyament dels apòstols, caritat fraterna viscuda, pa compartit–⁴⁰ no té un ple sentit fins que esdevé testimoniatge, provoca l'admiració i la conversió, es fa predicació i anunci de la bona nova. És així com l'Església rep la missió d'evangelitzar i com l'activitat de cada membre és important per al conjunt.
- Evangelitzadora com és, l'Església comença per evangelitzar-se a si mateixa. Com a comunitat de creients, així com a comunitat d'esperança viscuda i comunicada, comunitat d'amor fratern, té necessitat d'escoltar sense parar allò que ha de creure, les raons per esperar i el manament nou de l'amor. Com a Poble de Déu immers en el món i sovint, temptat pels ídols, té sempre necessitat de proclamar «les grandeses de Déu»,⁴¹ que l'han convertida al Senyor, i de ser novament convocada i reunida per ell. En una paraula, això vol dir que sempre té necessitat de ser evangelitzada, si vol conservar la seva frescor, el seu impuls i la seva força per a anunciar l'Evangelí. El Concili Vaticà II recorda⁴² i el Sínode del 1974 torna a tocar insistentment aquest tema de l'Església que s'evangelitza, a través d'una conversió i d'una renovació constants, per evangelitzar el món amb credibilitat.
- L'Església és dipositària de la bona nova que ha de ser anunciada als homes. Les promeses de la nova Aliança complertes en el Jesucrist, els ensenyaments del Senyor i dels apòstols, la Paraula de vida, les fonts de la gràcia i de la benignitat de Déu, el camí de salvació, tot això li ha estat confiat. És el contingut de l'Evangelí i, per tant, de l'evangelització que ella conserva com un dipòsit viu i preciós, no per tenir-lo amagat, sinó per comunicar-lo.
- Enviada i evangelitzada, l'Església mateixa envia els evangelitzadors. Posa en la seva boca la Paraula que salva, els explica el missatge de què és dipositària, els dóna el mandat que ella mateixa ha rebut i els envia a predicar. Predicar no les seves pròpies persones o les seves idees personals,⁴³ sinó un Evangelí, del qual ni ells ni ella no són amos ni propietaris absoluts per a disposar-ne al seu albir, sinó ministres per transmetre'l amb summa fidelitat.

L'Església, inseparable del Crist

16. Hi ha doncs, un lligam profund entre el Crist, l'Església i l'evangelització. Durant aquest «temps de l'Església», és ella que té l'encàrrec d'evangelitzar. Aquesta tasca no s'acompleix sense ella i, encara menys, contra ella.

Convé certament recordar-ho, en un moment com l'actual, en què, no sense dolor, podem trobar persones –que volem jutjar ben intencionades, però que en realitat estan desorientades en el seu esperit–, que van repetint que la seva aspiració és voler estimar el Crist, però sense l'Església, escoltar el Crist, però no l'Església, pertànyer a Crist, però

³⁹ Cf. CONCILI VATICÀ II, Constitució *Lumen gentium*, n. 8: AAS 57 (1965), p. 11; Decret *Ad gentes*, n. 5: AAS 58 (1966), pp. 951-952.

⁴⁰ Cf. Ac 2,42-46; 4,32-35; 5,12-16.

⁴¹ Cf. Ac 2,11; 1Pe 2,9.

⁴² CONCILI VATICÀ II, Decret *Ad gentes*, nn. 5, 11, 12: AAS 58 (1966), pp. 951-952, 959-961.

⁴³ Cf. 2Co 4,5; Sant AGUSTÍ, *Sermo XLVI, De Pastoribus: CCL XLI*, pp. 529-530.

fora de l'Església. L'absurditat d'aquesta dicotomia apareix netament en aquesta paraula de l'Evangelí: «Qui us rebutja a vosaltres, em rebutja a mi».⁴⁴ I com es pot voler estimar el Crist sense estimar l'Església, si el testimoniatge més gran de tots donat a favor del Crist és el de sant Pau: «Va estimar l'Església i es va lliurar per ella»?⁴⁵

II

Què és evangelitzar

Complexitat de l'acció evangelitzadora

17. En l'acció evangelitzadora de l'Església hi ha certament elements i aspectes que cal tenir presents. Alguns són tan importants que hom té tendència a identificar-los amb l'evangelització. D'aquí que s'hagi pogut definir l'evangelització en termes d'anunci del Crist als qui l'ignoren, de predicació, de catequesi, de Baptisme i d'administració dels altres Sagraments.

Cap definició parcial i fragmentària no reflecteix la realitat rica, complexa i dinàmica que l'evangelització comporta, si no és amb el risc d'empobrir-la i àdhuc de mutilar-la. És impossible de comprendre-la, si no són tinguts en compte tots els seus elements essencials plegats.

Aquests elements, insistentment subratllats al llarg del Sínode, continuen essent aprofundits encara, sovint, als nostres dies sota la influència del treball sinodal. Ens alegrem que, en el fons, coincideixin amb els elements que ens ha transmès el Concili Vaticà II, sobretot amb les constitucions *Lumen gentium*, *Gaudium et spes* i amb el decret *Ad gentes*.

Renovació de la humanitat

18. Evangelitzar significa per a l'Església portar la bona nova a tots els ambients de la humanitat i, amb el seu impacte, transformar des de dins i renovar la humanitat mateixa: «Vet aquí que ho faig tot nou».⁴⁶ Però la veritat és que no hi ha humanitat nova si no hi ha primer homes nous, amb la novetat del baptisme⁴⁷ i de la vida segons l'Evangelí.⁴⁸ La finalitat de l'evangelització és doncs aquest canvi interior i, si s'hagués de resumir en una paraula, fóra millor dir que l'Església evangelitza quan, amb la sola força divina del Missatge que proclama,⁴⁹ mira de convertir al mateix temps la consciència personal i col·lectiva dels homes, l'activitat en la qual estan compromesos, la seva vida i els seus ambients concrets.

...i de sectors de la humanitat

19. Sectors de la humanitat que es transformen: per a l'Església no es tracta solament de predicar l'Evangelí en zones geogràfiques cada vegada més vastes o poblacions cada vegada més nombroses, sinó d'assolir i transformar amb la força de l'Evangelí els criteris

⁴⁴ Lc 10,16; cf. Sant CEBRIÀ, *De Unitate Ecclesiae*, 14: PL 4, 527; Sant AGUSTÍ, *Enarrat. 88, sermo 2*, 14: PL 37, 1140; Sant JOAN CRISÒSTOM, *Hom. de capto Eutropio*, 6: PG 52, 402.

⁴⁵ Ef 5,25.

⁴⁶ Ap 21,5; cf. 2Co 5,17; Ga 6,15.

⁴⁷ Cf. Rm 6,4.

⁴⁸ Cr. Ef 4,23-24; Col 3,9-10.

⁴⁹ Cf. Rm 1,16; 1Co 1,18; 2,4.

de judici, els valors determinants, els centres d'interès, les línies de pensament, les fonts inspiradores i els models de vida de la humanitat que estan en contrast amb la Paraula de Déu i amb el disseny de salvació.

Evangelització de les cultures

20. Podríem expressar tot això dient: el que cal és evangelitzar –no pas d'una manera decorativa, com un vernís superficial, sinó d'una manera vital, en profunditat i fins a les arrels– la cultura i les cultures de l'home, en el sentit ric i ampli que aquestes paraules tenen en la Constitució *Gaudium et spes*,⁵⁰ prenent sempre com a punt de partida la persona i tenint sempre presents les relacions de les persones entre elles i amb Déu.

L'Evangelí i, per tant, l'evangelització, no s'identifiquen certament amb la cultura, i són independents respecte a totes les cultures. I, amb tot, el Regne, que l'Evangelí anuncia, és viscut pels homes profundament lligat a una cultura, i la construcció del Regne no pot deixar de manllevar elements de la cultura i de les cultures humanes. Independents respecte a les cultures, Evangelí i evangelització no són necessàriament incompatibles amb elles, sinó capaces d'impregnar-les totes sense sotmetre's a cap.

La ruptura entre Evangelí i cultura és, sense cap mena de dubte, el drama de la nostra època, com ho fou també en altres èpoques. D'aquí que calgui fer tots els esforços amb vista a una generosa evangelització de la cultura i, més exactament, de les cultures. Aquestes han de ser regenerades pel trobament amb la bona nova. Però aquest trobament no es durà a terme si la bona nova no és proclamada.

Importància primordial del testimoniatge de vida

21. La bona nova ha de ser proclamada en primer lloc per mitjà del testimoniatge. Suposem un cristià o un grup de cristians que, en el si de la comunitat humana en la qual viuen, manifesten la seva capacitat de comprensió i d'acolliment, la seva comunió de vida i de destí amb els altres, la seva solidaritat en els esforços de tots en allò que existeix de noble i bo. Suposem, a més, que irradien d'una manera senzilla i espontània la seva fe en els valors que van més enllà dels valors corrents i la seva esperança en quelcom que no es veu ni gosarien imaginar. Aleshores, mitjançant aquest testimoniatge sense paraules, aquests cristians fan que els qui contempen la seva vida hagin de plantejar-se interrogants irresistibles: Per què són així? Per què viuen d'aquesta manera? Què o qui els inspira? Per què estan enmig nostre? Doncs bé, un testimoniatge com aquest és ja proclamació silenciosa, però molt forta i eficaç, de la bona nova. Hi ha aquí un gest inicial d'evangelització. Són potser les primeres preguntes que es plantejaran molts no cristians, tant si es tracta de persones a les quals no ha estat mai anunciat el Crist, de batejats no practicants, de gent que viuen en una societat cristiana però segons principis no cristians, com si es tracta de gent que cerquen, no sense sofriment, quelcom o Algú que en devinen, però sense poder anomenar-lo.

Sorgiran altres interrogants, més profunds i més comprometedors, provocats per aquest testimoniatge que comporta presència, participació, solidaritat, i que és un element essencial, generalment el primer, en l'evangelització.⁵¹ Tots els cristians són cridats a aquest testimoniatge i poden ser, en aquest sentit, veritables evangelitzadors. Pensem especialment en la responsabilitat que recau damunt els emigrants en els països que els reben.

⁵⁰ Cf. CONCILI VATICÀ II, Constitució *Gaudium et spes*, n. 53: AAS 58 (1966), p. 1075.

⁵¹ Cf. TERTUL·LIÀ, *Apologeticum*, 39: CCL 1, pp. 150-153; MINUCI FÉLIX, *Octavius*, 9 i 31: CSLP Torí 1963², pp. 11.13.47.48.

Necessitat d'un anunci explícit

22. I, amb tot, això continua essent insuficient, perquè també el més esplèndid testimoni atge es revelarà a la llarga impotent, si no queda aclarit, justificat –cosa que Pere anomenava donar «raó de l'esperança que hi ha en vosaltres»–,⁵² explicitat per un anunci clar i inequívoc del Senyor Jesús. La bona nova proclamada pel testimoni atge de vida haurà de ser, doncs, tard o d'hora, proclamada per la paraula de vida. No hi ha veritable evangelització mentre no s'anuncii el nom, la doctrina, la vida, les promeses, el Regne, el misteri de Jesús de Natzaret, Fill de Déu.

La història de l'Església, a partir del discurs de Pere el matí de la Pentecosta, es barreja i es confon amb la història d'aquest anunci. A cada nova etapa de la història humana, l'Església, constantment impulsada pel desig d'evangelitzar, només té una preocupació: Qui enviar a anunciar el misteri de Jesús? En quin llenguatge anunciar aquest misteri? Com fer que ressoni i arribi a tots aquells qui l'han d'escoltar? Aquest anunci –querigma, predicació o catequesi– pren un lloc tan important en l'evangelització que sovint n'és en realitat sinònim. Amb tot, no deixa de ser-ne només un aspecte.

Per una adhesió vital i comunitària

23. Efectivament, l'anunci no adquireix tota la seva dimensió fins que és escoltat, acceptat, assimilat i fa néixer en el qui l'ha rebut una adhesió del cor. Adhesió a les veritats que, per misericòrdia, el Senyor ha revelat. Sí, però més encara, adhesió al programa de vida –vida en endavant transformada– que ell proposa. En una paraula, adhesió al Regne, és a dir, al «món nou», al nou estat de coses, a la nova manera de ser, de viure junts, que inaugura l'Evangeli. Aquesta adhesió que, no pot restar abstracta i desencarnada, es revela concretament per mitjà d'una entrada visible en una comunitat de fidels. Així, doncs, aquells la vida dels quals s'ha transformat entren en una comunitat que és en si mateixa signe de la transformació i de novetat de vida: és l'Església, sacrament visible de la salvació.⁵³ Però, alhora, l'entrada a la comunitat eclesial s'expressarà a través de molts altres signes, que prolonguen i despleguen el signe de l'Església. En el dinamisme de l'evangelització, aquell qui acull l'Evangeli com a Paraula que salva,⁵⁴ el tradueix normalment en aquests gestos sacramentals: adhesió a l'Església, acolliment dels Sagraments que manifesten i sostenen aquesta adhesió per la gràcia que confereixen.

Fer sorgir un nou apostolat

24. Finalment, el qui ha estat evangelitzat evangelitza alhora. Aquí rau un test de veritat, la pedra de toc de l'evangelització: és impensable que un home hagi acollit la Paraula i s'hagi lliurat al Regne sense convertir-se en algú que al mateix temps dóna testimoni atge i anuncia. En acabar aquestes consideracions sobre el sentit de l'evangelització, hem de formular una darrera observació que creiem il·luminadora per a les reflexions següents.

L'evangelització –hem dit– és un pas complex, amb elements variats: renovació de la humanitat, testimoni atge, anunci explícit, adhesió del cor, entrada en la comunitat, acolliment dels signes, iniciatives d'apostolat. Aquests elements poden semblar contrastants i àdhuc exclusius. Són, en realitat, complementaris i mútuament enriquidors. Cal mirar sempre cadascun d'ells integrat amb els altres. El mèrit del recent Sínode ha estat d'haver-nos invitat constantment a compondre aquests elements, més que no pas a opo-

⁵² 1Pe 3,15.

⁵³ Cf. CONCILI VATICÀ II, Concili Vaticà II, Constitució *Lumen gentium*, nn. 1, 9, 48: AAS 57 (1965), pp. 5, 12-14, 53-54; Constitució *Gaudium et spes*, nn. 42, 45: AAS 58 (1966), pp. 1060-1061, 1065-1066; Decret *Ad gentes*, nn. 1, 5: AAS 58 (1966), pp. 947, 951-952.

⁵⁴ Cf. Rm 1,16; 1Co 1,18.

sar-los entre ells, per tal de tenir la plena comprensió de l'activitat evangelitzadora de l'Església.

És aquesta visió global que ara volem exposar, tot examinant el contingut de l'evangelització, els mitjans d'evangelitzar, i precisant a qui s'adreça l'anunci evangèlic i qui té avui l'encàrrec de fer-lo.

III

El contingut de l'evangelització

Contingut essencial i elements secundaris

25. En el missatge que l'Església anuncia hi ha certament molts elements secundaris. La seva presentació depèn fortament de les circumstàncies canviants. Aquests elements canvien també. Però hi ha un contingut essencial, una substància viva que no es pot modificar ni passar per alt sense desnaturalitzar greument l'evangelització mateixa.

Testimoniatge donat a l'amor del Pare

26. No és superflu de recordar-ho: evangelitzar és, primer de tot, testimoniar, d'una manera senzilla i directa, el Déu revelat per Jesucrist en l'Esperit Sant. Testimoniar que en el seu Fill ha estimat el món; que en la seva Paraula encarnada ha donat ésser a totes les coses i ha cridat els homes a la vida eterna. Per a molts és possible que aquest testimoniatge de Déu evoqui el Déu desconegut,⁵⁵ que adoren sense donar-li un nom concret o que cerquen perquè senten una crida secreta en el cor en experimentar la vacuïtat de tots els ídols. Però aquest testimoniatge resulta plenament evangelitzador quan manifesta per a l'home que el Creador no és un poder anònim i llunyà: és Pare. «Nosaltres som anomenats fills de Déu, i, de fet, ho som!»⁵⁶ i, per tant, som germans els uns dels altres en Déu.

El centre del missatge: la salvació en Jesucrist

27. L'evangelització també ha de contenir –com a base, centre i alhora vèrtex del seu dinamisme– una clara proclamació que en Jesucrist, Fill de Déu fet home, mort i ressuscitat, la salvació és oferta a tothom com a do de gràcia i de misericòrdia de Déu mateix.⁵⁷ I no una salvació immanent, a la mesura de les necessitats materials o àdhuc espirituals, que s'esgoten en el quadre de l'existència temporal i s'identifiquen totalment amb els desigs, les esperances, els afers i les lluites temporals; sinó una salvació que desborda tots aquests límits per realitzar-se en la comunió amb l'únic absolut, Déu: salvació transcendent, escatològica, que comença certament en aquesta vida, però que té el seu compliment en l'eternitat.

Sota el signe de l'esperança

28. Per tant, l'evangelització no pot deixar d'incloure l'anunci profètic d'un més enllà, vocació profunda i definitiva de l'home, en continuïtat i discontinuïtat alhora amb la situació present: més enllà del temps i de la història, més enllà de la realitat d'aquest món,

⁵⁵ Cf. Ac 17,22-23.

⁵⁶ 1Jn 3,1; cf. Rm 8,14-17.

⁵⁷ Cf. Ef 2,8; Rm 1,16; i SAGRADA CONGREGACIÓ PER A LA DOCTRINA DE LA FE, *Declaratio ad fidem tuendam in mysteria Incarnationis et SS. Trinitatis a quibusdam recentibus erroribus* (21 febrer 1972): AAS 64 (1972), pp. 237-241.

la figura del qual passa, i de les coses d'aquest món, la d'intenció oculta de les quals es manifestarà un dia; més enllà de l'home mateix, el veritable destí del qual no s'esgota en la seva dimensió temporal, sinó que serà revelat en la vida futura.⁵⁸ L'evangelització conté, doncs, també la predicació de l'esperança en les promeses fetes per Déu, mitjançant la nova aliança en Jesucrist; la predicació de l'amor de Déu envers nosaltres i del nostre amor envers Déu; la predicació de l'amor fratern envers tots els homes –capacitat de donació i de perdó, de renúncia, d'ajut al germà– que, pel fet de derivar de l'amor de Déu és el nucli de l'Evangelí; la predicació del misteri del mal i de la recerca activa del bé. Predicació, igualment i –aquesta és sempre urgent–, de la recerca de Déu mateix a través de la pregària, sobretot, d'adoració i d'acció de gràcies, però també a través de la comunió amb aquest signe visible del trobament amb Déu que és l'Església de Jesucrist i aquesta comunió s'expressa alhora mitjançant la participació en aquests altres signes del Crist, vivent i operant en l'Església, que són els sagraments. Viure d'aquesta manera els Sagraments fins a assolir de la seva celebració una veritable plenitud no és, com alguns voldrien, posar un obstacle o acceptar una desviació de l'evangelització: és donar-li tota la seva integritat. Perquè la totalitat de l'evangelització, més enllà de la predicació del missatge, consisteix a implantar l'Església, la qual no existeix sense aquest respir de la vida sacramental que culmina en l'Eucaristia.⁵⁹

Un missatge que afecta tota la vida

29. Però l'evangelització no seria completa si no tingués en compte les relacions concretes i permanents que existeixen entre l'Evangelí i la vida concreta personal i social, de l'home. Per això l'evangelització comporta un missatge explícit, adaptat a les diverses situacions, constantment actualitzat, sobre els drets i els deures de tota persona humana, sobre la vida familiar, sense la qual el desplegament personal és difícilment possible,⁶⁰ sobre la vida comunitària en la societat, sobre la vida internacional, la pau, la justícia, el desenvolupament; un missatge particular vigorós als nostres dies sobre l'alliberament.

Un missatge d'alliberament

30. És sabut en quins termes van parlar durant el recent Sínode nombrosos Bisbes de tots els continents, sobretot els Bisbes del Tercer Món, amb un accent pastoral en el qual vibraven les veus de milions de fills de l'Església que formen aquests pobles. Pobles compromesos, ho sabem, amb tota la seva energia en l'esforç i el combat per superar tot allò que els condemna a restar al marge de la vida: fam, malalties cròniques, analfabetisme, depauperació, injustícia en les relacions internacionals i, especialment, en els intercanvis comercials, situacions de neocolonialisme econòmic i cultural, a vegades tan cruel com l'antic colonialisme polític. L'Església –han repetit els Bisbes– té el deure d'anunciar l'alliberament de milions d'éssers humans, entre els quals hi ha molts fills seus; el deure d'ajudar a fer néixer aquest alliberament, de testimoniar a favor d'ell, de fer que sigui total. Tot això no és estrany a l'evangelització.

⁵⁸ Cf. 1Jn 3,2; Rm 8,29; Fl 3,20-21; i CONCILI VATICÀ II, Constitució *Lumen gentium*, nn. 48-51: AAS 57 (1965), pp. 53-58.

⁵⁹ Cf. SAGRADA CONGREGACIÓ PER A LA DOCTRINA DE LA FE, *Declarario circa Catholicam Doctrinam de Ecclesia contra nonnullos errores hodiernos tuendam* (24 juny 1973): AAS 65 (1973), pp. 396-408.

⁶⁰ Cf. CONCILI VATICÀ II, Constitució *Gaudium et spes*, nn. 47-52: AAS 58 (1966), pp. 1067-1074; PAU VI, Encíclica *Humanae vitae*: AAS 60 (1968), pp. 481-503.

En connexió necessària amb la promoció humana

31. Entre evangelització i promoció humana –desenvolupament, alliberament– existeixen, en efecte, lligams profunds. Lligams d'ordre antropològic, perquè l'home que ha de ser evangelitzat no és un ésser abstracte, sinó que està subjecte als problemes socials i econòmics. Lligams d'ordre teològic, perquè no podem pas dissociar el pla de la creació del pla de la redempció, que arriba fins a situacions molt concretes d'injustícia, que cal combatre, i de justícia, que cal restaurar. Lligams d'aquest ordre eminentment evangèlic que és el de la caritat: En efecte, com proclamar el manament nou sense promoure, mitjançant la justícia i la pau, la veritable, l'autèntica creixença de l'home? Nós mateix ho hem indicat, en recordar que és impossible d'acceptar «que l'obra d'evangelització pugui o hagi de negligir la importància cabdal d'aquelles qüestions, avui tan debatudes, que afecten la justícia, l'alliberament, el progrés i la pau en el món. Car així hom deixaria de banda la doctrina de l'Evangeli sobre l'amor al proïsme sofrent i necessitat».⁶¹

Doncs bé, les mateixes veus que amb zel, intel·ligència i coratge van abordar durant el Sínode aquest tema candent, van proporcionar, amb gran complaença per part nostra, els principis il·luminadors per a comprendre millor l'abast i el sentit profund de l'alliberament, tal com l'ha anunciat i dut a terme Jesús de Natzaret i tal com l'Església el predica.

Sense reducció ni ambigüitat

32. No hi ha per què amagar, en efecte, que molts cristians generosos, sensibles a les qüestions dramàtiques que comporta el problema de l'alliberament, en voler comprometre l'Església en l'esforç d'alliberament, han sentit sovint la temptació de reduir la seva missió a les dimensions d'un projecte purament temporal; de reduir els seus objectius a una perspectiva antropològica; la salvació, de la qual és missatge i sagrament, a un benestar material; la seva activitat –oblidant tota preocupació espiritual i religiosa– a iniciatives d'ordre polític o social. Però si això fos així, l'Església perdria la seva significació fonamental. El seu missatge d'alliberament no tindria cap originalitat i acabaria per ser fàcilment acaparat i manipulat pels sistemes ideològics i partits polítics.

No tindria autoritat per a anunciar, de part de Déu, l'alliberament. Per això, vam voler subratllar en la mateixa al·locució a l'obertura de la tercera Assemblea sinodal «la finalitat pròpiament religiosa de l'evangelització. Aquesta perdria tota la seva significació si s'apartava d'aquell puntal religiós on descansa, que és el Regne de Déu per damunt de tota altra cosa, en el seu sentit obertament teològic».⁶²

L'alliberament evangèlic...

33. De l'alliberament que l'evangelització anuncia i s'esforça a posar en pràctica, cal dir més aviat que:

- No pot reduir-se a la simple i estricta dimensió econòmica, política, social o cultural, sinó que ha d'encloure l'home tot sencer, amb totes les seves dimensions, inclosa la seva obertura a l'absolut, també a l'Absolut de Déu.
- Està unida, per tant, a una certa concepció de l'home, a una antropologia que no pot sacrificar-se mai a les exigències d'una estratègia qualsevol, d'una praxi o d'un èxit a curt terme.

⁶¹ PAU VI, Al·locució en l'obertura de la tercera Assemblea general del Sínode dels bisbes (27 setembre 1974): AAS 66 (1974), p. 562.

⁶² PAU VI, Al·locució en l'obertura de la tercera Assemblea general del Sínode dels bisbes (27 setembre 1974): AAS 66 (1974), p. 562.

...centrat en el Regne de Déu...

34. Per això, en predicar l'alliberament i en associar-se a aquells qui actuen i sofreixen per ell, l'Església –sense admetre de circumscriure la seva missió al sol camp religiós, desinteressant-se dels problemes temporals de l'home–, reafirma la primacia de la seva vocació espiritual, refusa la substitució de l'anunci del Regne per la proclamació dels alliberament humans i proclama que fins i tot la seva contribució a l'alliberament no fóra completa si deixés d'anunciar la salvació en Jesucrist.

...en una visió evangèlica de l'home...

35. L'Església associa, però no identifica mai, alliberament humà i salvació en Jesucrist, perquè sap per revelació, per experiència històrica i per reflexió de fe que tota noció d'alliberament no és necessàriament coherent i compatible amb una visió evangèlica de l'home, de les coses i dels esdeveniments; sap que no n'hi ha prou d'instaurar l'alliberament, crear el benestar i el desenvolupament perquè arribi el Regne de Déu.

És més, l'Església té la ferma convicció que tot alliberament temporal, tot alliberament polític –fins i tot si s'esforça per trobar la seva justificació en una pàgina o altra de l'Antic o del Nou Testament, fins i tot si reclama, per als seus postulats ideològics i les seves normes d'acció, l'autoritat de les dades i de les conclusions teològiques, fins i tot si pretén ser la teologia d'avui– porta en si mateix el germen de la seva pròpia negació i decau de l'ideal que ell mateix s'ha proposat, del moment que les seves motivacions profundes no són les de la justícia en la caritat i que la força que la mou no comporta una dimensió veritablement espiritual i el seu objectiu final no és la salvació i la felicitat en Déu.

...que exigeix una necessària conversió

36. L'Església considera certament important i urgent de bastir unes estructures més humanes, més justes, més respectuoses dels drets de la persona, menys opressives i menys esclavitzants; però és conscient que les millors estructures, els sistemes més ben planejats, es converteixen aviat en inhumans si les inclinacions inhumanes del cor de l'home no són sanejades, si no hi ha una conversió de cor i de l'esperit per part d'aquells qui viuen en aquestes estructures o les regeixen.

Exclusió de la violència

37. L'Església no pot acceptar la violència, sobretot la força de les armes –incontrolable quan es desencadena–, ni la mort de qualsevol com a camí d'alliberament, perquè sap que la violència engendra inexorablement noves formes d'opressió i d'esclavitud, sovint més feixugues que aquelles de què es volia alliberar. Vam dir-ho clarament en el curs del nostre viatge a Colòmbia: «Deixeu, finalment, que us exhortem a no posar la vostra confiança en la violència ni en la revolució; això és contrari a l'esperit cristià i això fins pot retardar i no afavorir aquella elevació social a què legítimament aspireu»;⁶³ «Hem de dir i reafirmar que la violència no és evangèlica, no és cristiana i que canvis bruscos i violents d'estructura serien enganyosos, ineficaços per si mateixos i certament no conformes a la dignitat del poble».⁶⁴

Contribució específica de l'Església

38. Dit això, ens alegrem que l'Església prengui una consciència cada vegada més viva de la manera pròpia, profundament evangèlica, de col·laborar a l'alliberament dels homes. I, què fa? Mira cada vegada més de suscitar nombrosos cristians que es donen a l'allibe-

⁶³ PAU VI, Al·locució als «campesinos» a Colòmbia (23 agost 1968): AAS 60 (1968), p. 623.

⁶⁴ PAU VI, Al·locució pronunciada a Bogotà durant la «Diada del desenvolupament» (23 agost 1968): AAS 60 (1968), p. 627; cf. Sant AGUSTÍ, *Epistola* 229, 2: PL 33, 1020.

rament dels altres. A aquests cristians «alliberadors» els dóna una inspiració de fe, una motivació d'amor fratern, una doctrina social a la qual el veritable cristià no pot deixar d'estar atent, sinó que ha de posar-la com a base de la seva saviesa i de la seva experiència per traduir-la concretament en categories d'acció, de participació i de compromís. Tot això, sense que es confongui amb actituds tàctiques ni amb el servei d'un sistema polític, ha de caracteritzar l'impuls del cristià compromès. L'Església s'esforça per inserir sempre la lluita cristiana per l'alliberament en el disseny global de salvació que ella mateixa anuncia.

Tot el que acabem de recordar aquí es va tractar més d'una vegada en els debats del Sínode. També Nos vam voler dedicar a aquest tema algunes paraules d'esclariment en l'al·locució que vam dirigir als pares al final de l'Assemblea.⁶⁵

Esperem que totes aquestes consideracions puguin ajudar a evitar l'ambigüitat que revesteix sovint la paraula «alliberament» en les ideologies, els sistemes o els grups polítics. L'alliberament que proclama i prepara l'evangelització és el que el Crist mateix ha anunciat i ha donat a l'home amb el seu sacrifici.

Llibertat religiosa

39. D'aquest just alliberament, vinculat a l'evangelització, que mira precisament d'obtenir estructures que salvaguardin la llibertat humana, no podem separar la necessitat d'assegurar tots els drets fonamentals de l'home, entre els quals la llibertat religiosa ocupa el primer lloc. Recentment hem parlat de l'actualitat d'aquest problema, subratllant «com molts cristians avui encara, precisament perquè són cristians o catòlics, viuen sufocats per una sistemàtica opressió! El drama de la fidelitat al Crist i de la llibertat religiosa continua, bé que pal·liat per declaracions categòriques a favor dels drets de la persona humana i de la societat».⁶⁶

IV

Els mitjans de l'evangelització

A la recerca de mitjans adequats

40. La importància evident del contingut de l'evangelització no ha d'amagar la importància dels mètodes i dels mitjans.

Aquest problema de «com evangelitzar» resta sempre actual, perquè les maneres d'evangelitzar canvien segons les diverses circumstàncies de temps, de lloc, de cultura; i per això plantegen un cert desafiament a la nostra capacitat de descobrir i d'adaptar.

A nosaltres especialment, pastors de l'Església, incumbeix el deure de recrear, amb audàcia i prudència, conservant la plena fidelitat al contingut, les formes més adaptades i més eficaces de comunicar el missatge evangèlic als homes del nostre temps. Que ens basti aquí de recordar algunes vies d'evangelització, que per un motiu o altre tenen una importància fonamental.

⁶⁵ PAU VI, Al·locució en la conclusió de la tercera Assemblea general del Sínode dels bisbes (26 octubre 1974): AAS 66 (1974), p. 637.

⁶⁶ PAU VI, Al·locució del 15 octubre 1975: *L'Osservatore Romano* (17 octubre 1975).

El testimoniatge de la vida

41. Abans de tot, i sense necessitat de repetir el que ja hem recordat més amunt, cal subratllar això: per a l'Església el primer mitjà d'evangelització és el testimoniatge d'una vida autènticament cristiana, lliurada a Déu en una comunió que res no ha d'interrompre i alhora consagrada igualment al proïsme amb un zel sense límits. «L'home contemporani escolta més de grat els testimonis que els mestres –dèiem recentment a un grup de laics– o, si escolta els mestres, és perquè són testimonis».⁶⁷ Sant Pere ho expressava bé quan evocava l'espectacle d'una vida pura i respectuosa, perquè «si algú es mostra rebel a la paraula, sigui guanyat per la conducta».⁶⁸ Serà, doncs, mitjançant la seva conducta, mitjançant la seva vida, com l'Església evangelitzarà sobretot el món, és a dir, pel seu testimoniatge viscut de fidelitat al Senyor Jesús, de pobresa i de despreniment, de llibertat enfront dels poders d'aquest món, en una paraula, de santedat.

Una predicació viva

42. No és superflu de subratllar a continuació la importància i la necessitat de la predicació: «Com podran creure en ell, sense haver-ne sentit parlar? I com en podran sentir parlar, sense predicador?... Perquè la fe ve de sentir la predicació, i la predicació ve per la paraula del Crist».⁶⁹ Aquesta llei enunciada un dia per l'apòstol Pau, conserva encara avui tota la seva força.

Sí, és sempre indispensable la predicació, aquesta proclamació verbal d'un missatge. Sabem bé que l'home modern, fastiguejat de discursos, es mostra sovint cansat d'escoltar i, cosa pitjor encara, immunitzat contra les paraules. Coneixem també les idees de nombrosos psicòlegs i sociòlegs, que afirmen que l'home modern ha sobrepasat la civilització de la paraula, en endavant ineficaç i inútil, i que viu avui en la civilització de la imatge. Aquests fets haurien d'empènyer-nos certament a utilitzar, en la transmissió del missatge evangèlic, els mitjans moderns suscitats per aquesta civilització. És veritat que s'han realitzat esforços molt vàlids en aquest camp. No podem fer altra cosa que lloar-los i encoratjar-los, perquè es desenrotllin encara més. La fatiga que provoquen avui tants discursos buits i l'actualitat de moltes altres formes de comunicació no han de disminuir, amb tot, el valor permanent de la paraula ni fer perdre la confiança en ella. La paraula resta sempre actual, sobretot quan és portadora del poder de Déu.⁷⁰ Per això, conserva també la seva actualitat l'axioma de sant Pau: «La fe ve de l'audició»:⁷¹ és la Paraula escoltada la que invita a creure.

Litúrgia de la Paraula

43. Aquesta predicació evangelitzadora pren moltes formes, que el zel inspirarà de recrear gairebé fins a l'infinit. En efecte, són innombrables els esdeveniments de la vida i les situacions humanes que ofereixen l'ocasió d'un anunci discret, però eficaç, d'allò que el Senyor vol dir en una circumstància determinada. Basta de tenir una veritable sensibilitat espiritual per saber llegir en els esdeveniments el missatge de Déu. A més, en un moment en què la litúrgia renovada del Concili ha valorat molt la «litúrgia de la Paraula», seria un error no veure en l'homilia un instrument vàlid i molt apte per a l'evangelització. Cert que cal conèixer i posar en pràctica les exigències i les possibilitats

⁶⁷ PAU VI, Al·locució als membres del Consell dels laics (2 octubre 1974): AAS 66 (1974), p. 568.

⁶⁸ Cf. 1Pe 3,1.

⁶⁹ Rm 10,14.\$17.

⁷⁰ Cf. 1Co 2,1-5.

⁷¹ Rm 10,17.

de l'homilia perquè adquireixi tota la seva eficàcia pastoral. Però, sobretot, cal estar-ne convençut i lliurar-s'hi amb amor. Aquesta predicació, singularment inserida en la celebració eucarística, de la qual rep una força i un vigor particulars, té, certament, un lloc especial en l'evangelització, en la mesura que expressa la fe profunda del ministre sagrat que predica i està impregnada amb el seu amor. Els fidels, aplegats per formar una Església pasqual que celebra la festa del Senyor present enmig d'ells, esperen molt d'aquesta predicació, i de fet en reben molts fruits, mentre sigui simple, clara, directa, adaptada, profundament arrelada en l'ensenyament evangèlic i fidel al Magisteri de l'Església, animada per un ardor apostòlic equilibrat que li ve del seu caràcter propi, plena d'esperança, nodridora de la fe, engendradora de pau i d'unitat. Moltes comunitats, parroquials o d'altra mena, viuen i es consoliden gràcies a l'homilia de cada diumenge, quan reuneix aquestes qualitats.

Afegim que, gràcies al renovellament de la litúrgia, la celebració eucarística no és pas l'únic moment apropiat per a l'homilia. Aquesta troba el seu lloc i no ha de ser negligida en la celebració de tots els Sagraments o, encara, en el curs de paralitúrgies, amb ocasió d'altres reunions de fidels. L'homilia serà sempre una ocasió privilegiada per a comunicar la Paraula del Senyor.

La catequesi

44. A propòsit de l'evangelització, un mitjà que no pot ser negligit és l'ensenyament catequètic. La intel·ligència, sobretot tractant-se d'infants i d'adolescents, necessita aprendre, mitjançant un ensenyament religiós sistemàtic, les dades fonamentals, el contingut viu de la veritat que Déu ha volgut transmetre'ns i que l'Església ha procurat d'expressar d'una manera cada vegada més perfecta al llarg de la seva història. Ningú no impugnarà que aquest ensenyament s'ha d'impartir amb la finalitat d'educar les habituds de la vida cristiana i no per estancar-se en un pla merament intel·lectual. Amb tota seguretat, l'esforç d'evangelització guanyarà molt en el pla de l'ensenyament catequètic donat per l'Església en les escoles, on això és possible, en tot cas en les llars cristianes, si els catequistes disposen de textos apropiats, posats al dia sàviament i amb competència, sota l'autoritat dels Bisbes. Els mètodes hauran de ser adaptats a l'edat, a la cultura, a la capacitat de les persones, tot cercant sempre de fixar en la memòria, la intel·ligència i el cor, les veritats essencials que hauran d'impregnar tota la vida entera. Cal, sobretot preparar bons catequistes –catequistes parroquials, instructors, pares– desitjosos de perfeccionar-se en aquest art superior, indispensable i exigent que és l'ensenyament religiós. Per altra banda, sense que calgui negligir de cap manera la formació dels infants, hom va observant que les condicions actuals fan cada vegada més urgent l'ensenyament catequètic sota la modalitat d'un catecumenat per a un gran nombre de joves i adults que, tocats per la gràcia, descobreixen a poc a poc el rostre del Crist i senten la necessitat de lliurar-se-li.

Utilització dels mitjans de comunicació social

45. En el nostre segle, marcat pels «*mass-media*», o mitjans de comunicació social, el primer anunci, la catequesi o l'aprofundiment ulterior de la fe no poden prescindir d'aquests mitjans, tal com hem dit abans.

Posats al servei de l'Evangelí, ofereixen la possibilitat d'estendre gairebé sense límits el camp d'audició de la Paraula de Déu, i fan arribar la bona nova a milions de persones. L'Església se sentiria culpable davant Déu si no emprés aquests poderosos mitjans que la intel·ligència humana perfecciona cada vegada més. Per mitjà d'ells «proclama dalt

dels terrats»⁷² el missatge de què és depositaria. En ells troba una versió moderna i eficaç de la trona. Gràcies a ells pot parlar a les masses.

Amb tot, l'ús dels mitjans de comunicació social en l'evangelització suposa gairebé un desafiament: el missatge evangèlic hauria d'arribar a través d'ells a les multituds, però amb la capacitat de penetrar la consciència de cadascú per posar-se en el cor de cada home com si fos l'únic, amb tot el que ell té de més singular i personal, i amb capacitat per a suscitar en favor seu una adhesió, un compromís veritablement personals.

Contacte personal indispensable

46. Per aquests motius, a més de la proclamació que podríem anomenar general de l'Evangeli, una altra forma de la seva transmissió de persona a persona conserva tota la seva validesa i importància. El Senyor la va practicar sovint –com ho proven, per exemple, les converses amb Nicodem Zaqueu, la samaritana, Simó el fariseu i amb altres–, i els apòstols també. En el fons, hi ha una altra manera de comunicar l'Evangeli que no sigui la de transmetre a un altre la pròpia experiència de la fe? Convé que la urgència d'anunciar la bona nova a les masses no faci oblidar aquesta forma d'anunci, mitjançant la qual s'arriba a la consciència personal de l'home i s'hi deixa la influència d'una paraula veritablement extraordinària que rep d'un altre home. Mai no lloarem prou els sacerdots que, a través del Sagrament de la Penitència o a través del diàleg pastoral, es mostren disposats a guiar les persones pel camí de l'Evangeli, a encoratjar-les en els seus esforços, a aixecar-les si han caigut i a assistir sempre amb discreció i disponibilitat.

La funció dels Sagraments

47. Amb tot, mai no insistirem prou en el fet que l'evangelització no s'esgota amb la predicació i l'ensenyament d'una doctrina. Car l'evangelització ha de conduir a la vida: a la vida natural, a la qual dona un sentit nou gràcies a les perspectives evangèliques que li obre; i a la vida sobrenatural, que no és pas la negació sinó la purificació i l'elevació de la vida natural. Aquesta vida sobrenatural troba la seva expressió viva en els set Sagraments i en l'admirable fecunditat de gràcia i de santedat que contenen.

L'evangelització desplega, d'aquesta manera, tota la seva riquesa quan realitza el lligam més íntim o, millor encara, una intercomunicació mai no interrompuda entre la Paraula i els Sagraments. En un cert sentit, és un equívoc oposar, com es fa a vegades, l'evangelització a la sacramentalització. Perquè és segur que una certa manera de conferir els Sagraments sense donar-los un sòlid fonament catequètic, sacramental i de catequesi global, acabaria per privar-los en gran part de la seva eficàcia. La finalitat de l'evangelització és precisament d'educar de tal manera en la fe que condueixi cada cristià a viure –i no a rebre d'una manera passiva o apàtica– els Sagraments com a veritables Sagraments de la fe.

La pietat popular

48. Aquí toquem un aspecte de l'evangelització que no pot deixar-nos insensibles. Volem parlar d'aquesta realitat designada sovint avui amb el terme de religiositat popular.

Tant en les regions on l'Església està establerta des de fa segles com en aquelles on està en vies d'implantació, es descobreixen en el poble expressions particulars de la recerca de Déu i de la fe. Considerades durant molt temps com menys pures, a vegades menyspreades, aquestes expressions constitueixen avui l'objecte d'un nou descobriment quasi generalitzat. Els Bisbes van estudiar-ne a fons el significat, durant el Sínode, amb un realisme i un zel remarcables.

⁷² Cf. Mt 10,27; Lc 12,3.

La religiositat popular, ho hem de confessar, té certament els seus límits. Sovint està oberta a la penetració de certes deformacions de la religió i àdhuc de supersticions. Sovint resta al nivell de manifestacions culturals, sense comprometre una veritable adhesió de fe. Fins i tot pot portar a la formació de sectes i posar en perill la veritable comunitat eclesial.

Però si està ben orientada, sobretot mitjançant una pedagogia d'evangelització, és rica de valors. Tradueix una set de Déu que només els simples i els pobres poden conèixer. Fa capaç de generositat i de sacrifici fins a l'heroisme, quan es tracta de manifestar la fe. Comporta un sentit agut de certs atributs profunds de Déu: la paternitat, la providència, la presència amorosa i constant. Engendra actituds interiors rarament observades en el mateix grau en els qui no la posseeixen: paciència, sentit de la creu en la vida quotidiana, despullament, acceptació dels altres, devoció. Per raó d'aquests aspectes, l'anomenem de bon grat «pietat popular», és a dir, religió del poble, més que no pas religiositat.

La caritat pastoral ha de dictar, als qui el Senyor ha col·locats com a caps de comunitats eclesials, les normes de conducta davant d'aquesta realitat, alhora tan rica i tan amenaçada. Però primer de tot cal ser-hi sensible, saber percebre les seves dimensions interiors i els seus valors innegables, estar disposat a ajudar-la a superar els seus riscos de desviació. Ben orientada, aquesta religiositat popular pot ser cada vegada més, per a les nostres masses populars, un veritable trobament amb Déu en Jesucrist.

V

Els destinataris de l'evangelització

Una destinació universal

49. Les darreres paraules de Jesús a l'evangeli de Marc confereixen a l'evangelització, que el Senyor confia als apòstols, una universalitat sense fronteres: «Aneu per tot el món, proclameu la bona nova a totes les criatures».⁷³

Els dotze i la primera generació de cristians van comprendre bé la lliçó d'aquest text i d'altres de semblants; en van fer un programa d'acció. La persecució mateixa, en dispersar els apòstols, va contribuir a disseminar la Paraula i a implantar l'Església fins als països més llunyans. L'admissió de Pau entre els apòstols i el seu carisma de predicador de la vinguda de Jesucrist als pagans –no jueus– va subratllar encara més aquest universalisme.

Malgrat tots els obstacles

50. Al llarg de vint segles d'història, les generacions cristianes han afrontat periòdicament diversos obstacles a aquesta missió universalista. Per una banda, per part dels evangelitzadors mateixos, la temptació d'estrènyer, sota diversos pretextos, el camp d'acció missionera. Per altra banda, les resistències, moltes vegades humanament insuperables, d'aquells a qui s'adreça l'evangelitzador. A més, hem de constatar amb tristesa que l'obra evangelitzadora de l'Església es troba fortament contrariada, si no impedita, pels poders públics. S'esdevé, fins i tot als nostres dies, que, als anunciadors de la Paraula de Déu, se'ls priva dels seus drets, són perseguits, amenaçats, eliminats pel sol fet de predicar Jesucrist i el seu Evangeli. Però tenim confiança que, malgrat aquestes proves doloroses, l'obra d'aquests apòstols no faltará finalment en cap regió del món.

⁷³ Mc 16,15.

Malgrat aquestes adversitats, l'Església desvetlla sempre la seva inspiració més profunda, la que li ve directament del Mestre: A tot el món! A tota criatura! Fins als extrems de la terra! Ho ha fet novament en el recent Sínode, com una crida a no encadenar l'anunci evangèlic, limitant-lo a un sector de la humanitat o a una classe d'homes o a un sol tipus de cultura. Alguns exemples podrien ser reveladors.

Primer anunci als qui estan lluny

51. Revelar Jesucrist i el seu Evangeli als qui no el coneixen: heus ací el programa fonamental que l'Església, des del matí de la Pentecosta, ha assumit, com a rebut del seu fundador. Tot el Nou Testament i, d'una manera especial, els Fets dels Apòstols, testimonien el moment privilegiat i, en certa manera, exemplar d'aquest esforç missioner que marcarà després tota la història de l'Església.

Aquest primer anunci de Jesucrist, ella el duu a terme mitjançant una activitat complexa i diversificada, que a vegades és designada amb el nom de «pre-evangelització», però que en realitat ja és evangelització, encara que en un estadi inicial i certament incomplet. Compta amb una gamma gairebé infinita de mitjans: la predicació explícita, certament, però també l'art, l'aproximació científica, la recerca filosòfica, el recurs legítim als sentiments del cor de l'home podrien col·locar-se dins d'aquesta finalitat.

Anunci al món descristianitzat

52. Si aquest primer anunci s'adreça especialment als qui no han sentit mai la bona nova de Jesús o als infants, es fa també cada vegada més necessari, a causa de les situacions de descristianització freqüents dels nostres dies, per a un nombre de persones que reberen el baptisme però viuen al marge de tota vida cristiana; per a les gents simples que tenen una certa fe però coneixen poc els fonaments d'aquesta fe; per als intel·lectuals que senten necessitat de conèixer Jesucrist sota una llum diferent de l'ensenyament rebut en la seva infantesa, i per a molts d'altres.

Les religions no cristianes

53. S'adreça també a immensos sectors de la humanitat que practiquen religions no cristianes. L'Església les respecta i estima, perquè són l'expressió viva de l'ànima de vastos grups humans. Porten en si mateixes l'eco de mil·lennis de recerca de Déu, recerca incompleta però feta sovint amb sinceritat i rectitud de cor. Posseeixen un patrimoni impressionant de textos profundament religiosos. Han ensenyat generacions de persones a pregar. Totes estan plenes d'innombrables «llavors del Verb»⁷⁴ i poden constituir una autèntica «preparació evangèlica»,⁷⁵ per citar una felicitosa expressió del Concili Vaticà II manllevada a Eusebi de Cesarea.

Certament una situació així suscita qüestions complexes i delicades, que convé estudiar a la llum de la Tradició cristiana i del Magisteri de l'Església, per tal d'oferir als missioners d'avui i de demà nous horitzons en els seus contactes amb les religions no cristianes. Per damunt de tot, volem posar ara en relleu que ni el respecte ni l'estima envers aquestes religions, ni la complexitat de les qüestions plantejades impliquen per a l'Església una invitació a silenciar, davant els no cristians, l'anunci de Crist. Al contrari l'Església

⁷⁴ Cf. Sant JUSTÍ, *I Apologia* 46, 1-4; *II Apologia* 7 (8), 1-4; 10, 1-3; 13, 3-4: *Florilegium Patristicum* II, Bonn 1911², pp. 81, 125, 129, 133. CLIMENT D'ALEXANDRIA, *Stromata* 1, 19, 91, 94; *S. Ch.* 30, pp. 117-118, 119-120; CONCILI VATICÀ II, Decret *Ad gentes*, n. 11: AAS 58 (1966), p. 960; Constitució dogmàtica *Lumen gentium*, n. 17: AAS 57 (1965), p. 21.

⁷⁵ EUSEBI DE CESAREA, *Preparatio Evangelica*, 1, 1: PG 21, 26-28; cf. CONCILI VATICÀ II, Constitució dogmàtica *Lumen gentium*, n. 16: AAS 57 (1965), p. 20.

pensa que aquestes multituds tenen dret a conèixer la riquesa del misteri del Crist,⁷⁶ en la qual creiem que tota la humanitat pot trobar, amb una plenitud insospitada, tot allò que busca a les palpentes sobre Déu, sobre l'home i sobre el seu destí, sobre la vida i sobre la mort, sobre la veritat. Fins i tot davant les expressions religioses naturals mes dignes d'estima, l'Església es fonamenta en el fet que la religió de Jesús, la mateixa que ella anuncia per mitjà de l'evangelització, situa objectivament l'home en relació amb el pla de Déu, amb la seva presència viva, amb la seva acció; fa trobar de nou el misteri de la paternitat divina que surt a l'encontre de la humanitat. En altres paraules, la nostra religió instaura efectivament amb Déu una relació autèntica i viva que les altres religions no reïxen a establir, bé que tinguin, per dir-ho així, els braços estesos vers al cel.

Per això l'Església manté viu el seu impuls missioner i fins i tot desitja intensificar-lo en un moment històric com el nostre. Se sent responsable davant de pobles sencers. No descansarà fins que no hagi fet tot el que pugui per proclamar la bona nova de Jesús Salvador. Prepara sempre noves generacions d'apòstols. Ho constatem amb goig en uns moments en què no falten els qui pensen i fins i tot diuen que l'ardor i l'impuls apostòlic s'han esgotat i que l'hora de les missions ja ha passat. El Sínode acaba de respondre que l'anunci missioner no s'esgota i que l'Església s'esforçarà sempre per assolir el seu perfeccionament.

Ajut a la fe dels fidels

54. Amb tot, l'Església no se sent dispensada de prestar una atenció igualment infatigable envers els qui han rebut la fe i que sovint, de vegades des de moltes generacions, estan en contacte amb l'Evangelí. Mira, així, d'aprofundir, consolidar, nodrir, fer madurar cada vegada més la fe dels qui es professen ja fidels o creients, a fi que ho siguin cada vegada més.

Aquesta fe està gairebé sempre enfrontada amb el secularisme, és a dir, amb l'ateisme militant; és una fe exposada a proves i amenaces, més encara, una fe assetjada i combatuda. Corre el risc de morir per asfíxia o per inanició si no és alimentada i sostinguda cada dia. Per tant, evangelitzar ha de ser, sovint, comunicar a la fe dels fidels – particularment mitjançant una catequesi plena de saba evangèlica i amb un llenguatge adaptat als temps i a les persones– aquest aliment i aquest sosteniment necessari.

L'Església catòlica guarda igualment un viu anhel dels cristians que no estan en plena comunió amb ella: tot preparant amb ells la unitat volguda pel Crist, i precisament per realitzar la unitat en la veritat, té consciència que faltaria greument al seu deure si no donés testimoniatge davant d'ells la plenitud de la revelació de què és dipositària.

Els no creients

55. És significativa també la preocupació present en el Sínode envers dues esferes molt diferents l'una de l'altra i, amb tot, molt pròximes entre elles pel desafiament que, cadascuna a la seva manera, llancen a l'evangelització.

La primera és la que podem anomenar l'augment de la incredulitat en el món modern. El Sínode es va proposar de descriure aquest món modern: sota aquest nom genèric, quants corrents de pensament, valors i contravalors, aspiracions latents o llavors de destrucció, conviccions antigues que desapareixen o conviccions noves que s'imposen! Des del punt de vista espiritual, aquest món modern sembla que es debat sempre en allò que un autor contemporani ha anomenat «el drama de l'humanisme ateu».⁷⁷

⁷⁶ Cf. Ef 3,8.

⁷⁷ HENRI DE LUBAC, *Le drame de l'humanisme athée*, Ed. Spes. Paris 1945.

D'una banda, cal constatar en el cor mateix d'aquest món contemporani un fenomen que esdevé com la seva marca més característica: el secularisme. No parlem de la secularització en el sentit d'un esforç, en si mateix just i legítim, no incompatible amb la fe i la religió, per descobrir en la creació en cada cosa o en cada esdeveniment de l'univers, les lleis que els regeixen amb una certa autonomia amb la convicció interior que el Creador hi ha posat aquestes lleis. El recent Concili va afirmar, en aquest sentit, l'autonomia legítima de la cultura i particularment de les ciències.⁷⁸ Aquí tractem del veritable secularisme: una concepció del món segons la qual aquest darrer s'explica per ell mateix, sense que tingui necessitat de recórrer a Déu. Déu resultaria doncs, superflu i fins i tot un obstacle. Un secularisme així, esforçant-se per reconèixer el poder de l'home, acaba per prescindir de Déu i fins i tot per renegar-lo.

Noves formes d'ateisme –un ateisme antropocèntric, no ja abstracte i metafísic, sinó pragmàtic, programàtic i militant– sembla que se'n desprenen. En unió amb aquest secularisme ateu, se'ns proposa cada dia, sota les formes més diverses, la civilització de consum, l'hedonisme erigit en valor suprem, la voluntat de poder i de dominació, discriminacions de tota mena; i tantes altres inclinacions inhumanes d'aquest «humanisme».

D'altra banda, i paradoxalment, en aquest mateix món modern, no es pot pas negar l'existència de valors inicialment cristians o evangèlics almenys sota la forma d'un buit o d'una nostàlgia. No seria exagerat parlar d'una crida poderosa i tràgica a ser evangelitzat.

Els no practicants

56. Una segona esfera és la dels no practicants: avui gran nombre de batejats que, en gran mesura, no han renegat formalment del seu Baptisme, però que estan enterament al marge d'aquest i no el viuen. El fenomen dels no practicants és molt vell en la història del cristianisme i suposa una debilitat natural, una profunda incoherència que portem malauradament en el fons de nosaltres mateixos. Amb tot, avui dia presenta aspectes nous. S'explica moltes vegades pel desarrelament típic de la nostra època. Neix també del fet que els cristians conviuen amb els no creients i reben constantment l'influx de la incredulitat. Per altra banda, els no practicants contemporanis, més que els d'altres èpoques, miren d'explicar i de justificar la seva posició en nom d'una religió interior, d'una autonomia o d'una autenticitat personals.

Ateus i no creients, per una part, no practicants per l'altra, oposen, doncs, a l'evangelització resistències no negligibles. Els primers, la resistència d'un cert refús, la incapacitat de copsar un nou ordre de coses, el nou sentit del món, de la vida, de la història, que resulta impossible si no es parteix de l'absolut de Déu. Els altres, la resistència de la inèrcia, l'actitud una mica hostil del qui se sent com de casa, que afirma saber-ho tot, haver-ho provat tot i no creure en res. Secularisme ateu i absència de pràctica religiosa es troben en els adults i en els joves, en l'elit i en la massa, en tots els sectors culturals, en les velles Esglésies i en les joves. L'acció evangelitzadora de l'Església, que no pot ignorar aquests dos mons ni aturar-se davant d'ells, ha de buscar constantment els mitjans i el llenguatge adequats per a proposar-los, per primera vegada o novament, la revelació de Déu i la fe en Jesucrist.

Al cor de les masses

57. Com el Crist durant el temps de la seva predicació, com els dotze el matí de la Pentecosta també l'Església veu al seu davant una immensa multitud humana que necessita de

⁷⁸ Cf. CONCILI VATICÀ II, Constitució pastoral *Gaudium et spes*, n. 59: AAS 58 (1966), p. 1080.

l'Evangelí i en té el dret, perquè Déu «vol que tots els homes se salvin i arribin a conèixer la veritat».⁷⁹

Sensible al seu deure de predicar la salvació a tothom, sabent que el missatge evangèlic no està reservat a un petit grup d'iniciats, de privilegiats, o d'elegits, sinó que està destinat a tothom, l'Església fa seva l'angoixa del Crist davant les multituds errants i abandonades «com ovelles sense pastor» i repeteix sovint la seva paraula: «Tinc compassió d'aquesta multituds».⁸⁰ Però també és conscient que, per mitjà d'una eficaç predicació evangèlica, ha d'adreçar el seu missatge al cor de les masses, a les comunitats de fidels l'acció dels quals pot i ha d'arribar als altres.

Les comunitats eclesials de base

58. El Sínode es va ocupar molt d'aquestes petites comunitats o «comunitats de base», perquè en l'Església d'avui, són esmentades sovint. Què són i per què han de ser destinàries especials de l'evangelització i al mateix temps evangelitzadores?

Floreixen una mica pertot arreu dins l'Església, segons els diferents testimonis escoltats durant el Sínode. Difereixen molt entre elles en el si d'una mateixa regió, i més encara d'una regió a l'altra.

En certes regions sorgeixen i es desenrotllen, llevat d'alguna excepció, a l'interior de l'Església, tot romanent solidàries de la seva vida, nodrides del seu ensenyament, vinculades als seus pastors. En aquests casos, neixen de la necessitat de viure encara amb més intensitat la vida de l'Església o del desig i de la recerca d'una dimensió més humana que difícilment poden oferir les comunitats eclesials més grans, sobretot en les metròpolis urbanes contemporànies que afavoreixen alhora la vida de massa i l'anonimat. Igualment, poden prolongar a nivell espiritual i religiós –culte, cultiu d'una fe més profunda, caritat fraterna, pregària, comunió amb els pastors– la petita comunitat sociològica, el poble, o semblant.

O també volen reunir, per escoltar i meditar la Paraula, els Sagraments i el vincle de l'àgape, grups homogenis per l'edat, la cultura, l'estat civil o la situació social –parelles, joves professionals, etc.–; persones que la vida mateixa troba ja reunides en els combats per la justícia, per l'ajut fratern als pobres, per la promoció humana. O, en fi, reuneixen els cristians allà on la penúria de sacerdots no afavoreix la vida normal d'una comunitat parroquial. Tot això, és clar, a l'interior de les comunitats constituïdes per l'Església, sobretot a les Esglésies particulars i a les parròquies.

En altres regions, al contrari, les comunitats de base s'apleguen amb un esperit de crítica acerba de l'Església, que estigmatitzen com a «institucional» i a la qual s'oposen com a comunitats carismàtiques, lliures d'estructures, inspirades únicament per l'Evangelí.

Tenen, doncs, com a característica, una evident actitud de blasme i de refús envers les expressions de l'Església: la seva jerarquia, els seus signes. Contesten radicalment aquesta Església. En aquesta línia, la seva inspiració principal es converteix ràpidament en ideològica i no és rar que ben aviat siguin presa d'una opció política, d'un corrent, i més tard d'un sistema, àdhuc d'un partit, amb el risc de ser instrumentalitzades.

La diferència és ja notable: les comunitats que pel seu esperit de contestació se separen de l'Església, la unitat de la qual perjudiquen, poden ser anomenades «comunitats de base», però aquesta és una denominació estrictament sociològica. No poden, sense abusar del llenguatge, anomenar-se comunitats eclesials de base, encara que tinguin la pre-

⁷⁹ 1Tm 2,4.

⁸⁰ Mt 9,36; 15,32.

tensió de perseverar en la unitat de l'Església, tot mantenint-se hostils a la jerarquia. Aquesta qualificació pertany a les altres, a les que es formen en l'Església per unir-se a l'Església i per fer créixer l'Església.

Aquestes últimes comunitats seran un lloc d'evangelització en profit de les comunitats més vastes, especialment de les Esglésies particulars, i seran una esperança per a l'Església universal, tal com vam dir al final del Sínode, en la mesura en què:

- Cerquen el seu aliment en la Paraula de Déu i no es deixen empresonar per la polarització política o per les ideologies de moda, promptes a explotar tot el seu immens potencial humà.
- Eviten la temptació sempre amenaçadora de la contestació sistemàtica i de l'esperit hipercrític, sota pretext d'autenticitat i d'esperit de col·laboració.
- Romanen fermament unides a l'Església local en la qual s'insereixen, i a l'Església universal, tot evitant així el perill –massa real!– d'aïllar-se en si mateixes, de creure's després l'única autèntica Església del Crist i, per tant, d'anatematitzar les altres comunitats eclesials.
- Guarden una sincera comunió amb els pastors que el Senyor ha donat a la seva Església i amb el Magisteri que l'Esperit del Crist els ha confiat.
- No es creuen mai l'únic destinatari o l'únic agent d'evangelització –és a dir, l'únic dipositari de l'Evangelí–, sinó que, conscients que l'Església és molt més vasta i diversificada, accepten que aquesta Església s'encarni en formes que no són les d'elles.
- Creixen cada dia en responsabilitat, zel, compromís i irradiació missionera.
- Es mostren universalistes i no sectàries.

Amb aquestes condicions, certament exigents, però també estimulants, les comunitats eclesials de base correspondran a la seva vocació més fonamental: escoltant l'Evangelí que els és anunciat, i essent destinatàries privilegiades de l'evangelització, elles mateixes es convertiran ràpidament en anunciadores de l'Evangelí.

VI

Els autors de l'evangelització

L'Església entera és missionera

59. Si hi ha homes que proclamen en el món l'Evangelí de salvació, ho fan per manament, en nom i amb la gràcia del Crist Salvador. «Com podran predicar si no són enviats?»,⁸¹ escrivia el qui va ser sens dubte un dels més grans evangelitzadors. Ningú no pot fer-ho si no ha estat enviat.

Qui té, doncs, la missió d'evangelitzar?

El Concili Vaticà II ha donat una resposta clara: «Per manament diví incumbeix a l'Església la funció d'adreçar-se al món enter i d'anunciar l'Evangelí a tota criatura».⁸² I

⁸¹ Rm 10,15.

⁸² CONCILI VATICÀ II, Decret *Dignitatis humanae*, n. 13: AAS 58 (1966), p. 939; cf. Constitució dogmàtica *Lumen gentium*, n. 5: AAS 57 (1965), pp. 7-8; Decret *Ad gentes*, n. 1: AAS 58 (1966), p. 947.

en un altre text del mateix Concili: «L'Església entera és missionera, l'obra d'evangelització és un deure fonamental del poble de Déu».⁸³

Ja hem recordat aquest lligam íntim entre l'Església i l'evangelització. Quan l'Església anuncia el Regne de Déu i el construeix, s'implanta en el cor del món com a signe i instrument d'aquest regne ja present i que ve. El Concili ha reprès aquesta paraula molt significativa de sant Agustí sobre l'acció missionera dels dotze: «Predicant la paraula de veritat feren néixer les Esglésies».⁸⁴

Un acte eclesial

60. La constatació que l'Església és enviada i té el mandat d'evangelitzar hauria de despertar en nosaltres una doble convicció.

La primera: evangelitzar no és per a ningú un acte individual i isolat, sinó que és un acte profundament eclesial. Quan el més humil predicador, catequista o pastor, en el lloc més apartat, predica l'Evangeli, aplega la seva petita comunitat o administra un sagrament, encara que es trobi sol, exerceix un acte d'Església i el seu gest s'enllaça, mitjançant relacions institucionals certament però també a través de lligams invisibles i d'arrels amagades de l'ordre de la gràcia, a l'activitat evangelitzadora de tota l'Església. Això suposa que ho faci no per una missió que ell s'atribueix o per inspiració personal, sinó en unió amb la missió de l'Església i en nom d'ella.

D'aquí la segona convicció: si cadascú evangelitza en nom de l'Església, la qual ho fa en virtut del mandat del Senyor, cap evangelitzador no és l'amo absolut de la seva acció evangelitzadora, amb un poder discrecional per complir-la segons criteris i perspectives individualistes, sinó en comunió amb l'Església i els seus pastors. L'Església entera és evangelitzadora, com hem subratllat. Això significa que, per al conjunt del món i per a cada part del món on ella es troba, l'Església se sent responsable de la tasca de difondre l'Evangeli.

La perspectiva de l'Església universal

61. Arribats en aquest punt de la nostra reflexió ens deturem amb vosaltres, germans i fills, en una qüestió particularment important als nostres dies. En les seves celebracions litúrgiques, en els seus testimoniatges davant els jutges i els botxins, en els seus textos apologètics, els primers cristians expressaven de bon grat la seva fe profunda en l'Església, designant-la com a estesa per tot l'univers. Tenien plena consciència de pertànyer a una gran comunitat que ni l'espai ni el temps no podien limitar: «Del just Abel fins al darrer elegit»,⁸⁵ «fins als extrems de la terra»,⁸⁶ «fins a la consumació del món».⁸⁷

És així com el Senyor ha volgut la seva Església: universal, arbre gran, les branques del qual aixopluguen les aus del cel,⁸⁸ xarxa que recull tota classe de peixos⁸⁹ o que Pere retira carregada de cent cinquanta-tres peixos grossos,⁹⁰ ramat que un sol pastor fa pas-

⁸³ Cf. CONCILI VATICÀ II. Decret *Ad gentes*, n. 35: AAS 58 (1966), p. 983.

⁸⁴ Sant AGUSTÍ, *Enarrat. in Ps. 44*, 23: CCL XXXVIII, p. 510; cf. CONCILI VATICÀ II, Decret *Ad gentes*, n. 1: AAS 58 (1966), p. 947.

⁸⁵ Sant GREGORI EL GRAN, *Homil. in Evangelia*, 19, 1: PL 76, 1154.

⁸⁶ Ac 1,8; cf. *Didachè*, 9, 1: FUNK, *Patres Apostolici*, 1, 22.

⁸⁷ Mt 28,20.

⁸⁸ Cf. Mt 13,32.

⁸⁹ Cf. Mt 13,47.

⁹⁰ Cf. Jn 21,11.

turar.⁹¹ Església universal sense límits ni fronteres, llevat, malauradament, de les del cor i de les de l'home pecador.

La perspectiva de l'Església particular

62. Malgrat tot, aquesta Església universal s'encarna de fet en les Esglésies particulars, constituïdes de tal o tal altra porció de la humanitat concreta, que parlen tal llengua, són tributàries d'una herència cultural, d'una visió del món, d'un passat històric, d'un substrat humà determinat. L'obertura a les riqueses de l'Església particular respon a una sensibilitat especial de l'home contemporani.

Guardem-nos prou de concebre l'Església universal com la suma o, si es pot dir, la federació més o menys anòmala d'Esglésies particulars essencialment diverses. En el pensament del Senyor és la mateixa Església per vocació i per missió la que, posant les seves arrels en la varietat dels terrenys culturals, socials, humans, pren en cada part del món aspectes, expressions externes diverses.

Així mateix, cada Església particular que se separés voluntàriament de l'Església universal perdria la seva referència al disseny de Déu, s'empobriria en la seva dimensió eclesial. Però, per altra part, l'Església «estesa per tot el món» es convertiria en una abstracció si no prengués cos i vida precisament a través de les Esglésies particulars. Només una atenció permanent als dos pols de l'Església ens permetrà de percebre la riquesa d'aquesta relació entre Església universal i Esglésies particulars.

Adaptació i fidelitat del llenguatge

63. Les Esglésies particulars profundament amalgamades no sols amb les persones, sinó també amb les aspiracions, les riqueses i límits, les maneres de pregar, d'estimar, de considerar la vida i el món que marquen tal o tal altre conjunt humà, tenen la funció d'assimilar l'essencial del missatge evangèlic, de transmetre'l, sense la més petita traïció a la seva veritat essencial, al llenguatge que aquests homes comprenen i, després, d'anunciar-lo en aquest mateix llenguatge.

Aquesta transposició cal fer-la –amb el discerniment, la serietat, el respecte i la competència que la matèria exigeix–, en el camp de les expressions litúrgiques,⁹² de la catequesi, de la formulació teològica, de les estructures eclesials secundàries, dels ministeris. El terme «llenguatge», s'ha d'entendre aquí menys a nivell semàntic o literari que a nivell d'allò que podem anomenar antropològic i cultural.

El problema és, sens dubte, delicat. L'evangelització perd molt de la seva força i de la seva eficàcia, si no pren en consideració el poble concret al qual s'adreça, si no utilitza la seva llengua, els seus signes i símbols, si no respon a les qüestions que planteja, si no arriba a la seva vida concreta. Però, per altra part, l'evangelització corre el risc de perdre la seva ànima i d'esvair-se, si es buida o es desvirtua el seu contingut, sota el pretext de traduir-lo; si, volent adaptar una realitat universal a un espai local, hom sacrifica aquesta realitat i destrueix la unitat sense la qual no hi ha universalitat. Ara bé, només una Església que guardi la consciència de la seva universalitat i demostrï que és de fet universal pot tenir un missatge capaç de ser entès per tothom, per damunt dels límits regionals.

⁹¹ Cf. Jn 10,1-16.

⁹² Cf. CONCILI VATICÀ II, Constitució *Sacrosanctum Concilium*, nn. 37-38: AAS 56 (1964), p. 110; cf. també els llibres litúrgics i els altres documents publicats després per la Santa Seu per dur a terme la reforma litúrgica volguda pel Concili Vaticà II.

Una legítima atenció a les Esglésies particulars no farà sinó enriquir l'Església. És indispensable i urgent. Respon a les aspiracions més profundes dels pobles i de les comunitats humanes de trobar cada vegada més la seva pròpia fisonomia.

Obertura a l'Església universal

64. Però aquest enriquiment exigeix que les Esglésies particulars guardin la seva obertura profunda a l'Església universal. Cal notar bé, per altra part, que els cristians més senzills, més fidels a l'Evangeli, més oberts al veritable sentit de l'Església, tenen una sensibilitat espontània davant d'aquesta dimensió universal; en senten instintivament i profundament la necessitat; s'hi reconeixen fàcilment, vibren amb ella i sofreixen en el més profund de si mateixos quan, en nom de teories que no comprenen, hom els imposa una Església desproveïda d'aquesta universalitat, Església regionalista, sense horitzons.

Per altra part, com demostra la història, cada vegada que tal o tal altra Església particular, a vegades amb les millors intencions, amb arguments teològics, sociològics, polítics o pastorals, o fins i tot amb el desig d'una certa llibertat de moviment o d'acció s'ha tallat de l'Església universal i del seu centre viu i visible, molt difícilment ha escapat –si és que ho ha assolit– de dos perills igualment greus: perill, d'una banda, d'aïllament esterilitzador i també d'una ràpida descomposició, separant-se d'ella cadascuna de les seves cèl·lules igual com ella s'ha separat del nucli central; i, d'altra banda, de perdre la seva llibertat, quan, tallada del centre i de les altres Esglésies que li comunicaven força i energia, es troba lliurada tota sola a les forces més diverses de servilisme i explotació.

Com més una Església particular està lligada per vincles sòlids de comunió a l'Església universal –en la caritat i la fidelitat, en l'obertura al magisteri de Pere, en la unitat de la «*lex orandi*», que és també «*lex credendi*», en el desig d'unitat amb totes les altres Esglésies que componen la universalitat– més aquesta Església serà capaç de traduir el tresor de la fe en la legítima varietat de les expressions de la professió de fe, de la pregària i del culte, de la vida i del comportament cristians, de la irradiació espiritual del poble en el qual s'insereix. Més serà també veritablement evangelitzadora, és a dir, capaç de pouar en el patrimoni universal per obtenir que el seu poble se n'aprofiti, així com de comunicar a l'Església universal l'experiència i la vida d'aquest poble en benefici de tothom.

L'inalterable dipòsit de la fe

65. Precisament en aquest sentit vam voler pronunciar, en la clausura de la tercera Assemblea general del Sínode, una paraula clara i plena d'afecte patern, insistint sobre la funció del successor de Pere com a principi visible, vivent i dinàmic de la unitat entre les Esglésies i, per tant, de la universalitat de l'única Església.⁹³ Insistíem també en la greu responsabilitat que ens pertany, però que compartim amb els nostres germans en l'episcopat, de guardar inalterable el contingut de la fe catòlica que el Senyor ha confiat als apòstols: traduït en tots els llenguatges, aquest contingut no ha de ser pas retallat ni mutilat; revestit dels símbols propis de cada poble, explicitat per expressions teològiques que tenen en compte els ambients culturals, socials i també racials diversos, ha de continuar essent el contingut de la fe catòlica, tal com el magisteri eclesial l'ha rebut i el transmet.

Tasques diferenciades

66. Tota l'Església, doncs, és cridada a evangelitzar i, amb tot, en el seu si hem d'acomplir diferents tasques evangelitzadores. Aquesta diversitat de serveis en la unitat

⁹³ PAU VI, Al·locució en la conclusió de la tercera Assemblea general del Sínode dels bisbes (26 octubre 1974): AAS 66 (1974), p. 636.

de la mateixa missió fa la riquesa i la bellesa de l'evangelització. Recordem aquestes tasques en poques paraules.

En primer lloc, que ens sigui permès d'assenyalar en les pàgines de l'Evangeli la insistència amb què el Senyor confia als apòstols la funció d'anunciar la Paraula. Ell els ha escollits,⁹⁴ els ha formats durant molts anys d'intimitat,⁹⁵ els ha constituïts,⁹⁶ els ha enviats⁹⁷ com a testimonis i mestres autoritzats del missatge de la salvació. I els dotze, al seu torn, han enviat els seus successors, els quals, en la línia apostòlica, continuen predicant la bona nova.

El successor de Pere

67. El successor de Pere està encarregat, per la voluntat del Crist, del ministeri preeminent d'ensenyar la veritat revelada. El Nou Testament presenta sovint Pere «ple de l'Esperit Sant», prenent la paraula en nom de tots.⁹⁸ Per això mateix sant Lleó el Gran parla d'ell com del qui ha merescut la primacia de l'apostolat.⁹⁹ És per això també que la veu de l'Església presenta el Papa «en el punt més alt *-in apice, in specula-* de l'apostolat».¹⁰⁰ El Concili Vaticà II ha volgut subratllar-ho, en declarar que «el mandat del Crist de predicar l'Evangeli a tota criatura (cf. Mc 16,15) es refereix, abans de tot i immediatament, als bisbes amb Pere i sota el guiatge de Pere».¹⁰¹

La potestat plena, suprema i universal¹⁰² que el Crist ha confiat al seu Vicari per al govern pastoral de la seva Església, consisteix, per tant, especialment en l'activitat de predicar i de fer predicar la bona nova de la salvació que el Papa exerceix.

Bisbes i sacerdots

68. Units al successor de Pere, els Bisbes, successors dels apòstols, reben, per la força de la seva ordenació episcopal, l'autoritat per a ensenyar dins l'Església les veritats revelades. Són els mestres de la fe.

Als Bisbes estan associats en el ministeri de l'evangelització, com a responsables amb un títol especial, els qui per l'ordenació sacerdotal «actuen en nom de Crist»,¹⁰³ en tant que educadors del poble de Déu en la fe, predicadors, tot essent ministres de l'Eucaristia i dels altres Sagraments.

Nosaltres, doncs, els pastors, som invitats tots a prendre consciència, més que tot altre membre de l'Església, d'aquest deure. Allò que constitueix la singularitat del nostre servei sacerdotal, allò que dóna unitat profunda a les mil tasques que ens sol·liciten al llarg

⁹⁴ Cf. Jn 15,16; Mc 3,13-19; Lc 6,13-16.

⁹⁵ Cf. Ac 1,21-22.

⁹⁶ Cf. Mc 3,14.

⁹⁷ Cf. Mc 3,15; Lc 9,2.

⁹⁸ Ac 4,8; cf. Ac 2,14; 3,12.

⁹⁹ Cf. Sant LLEÓ EL GRAN, *Sermo 69, 3; Sermo 94, 3; Sermo 95, 2*; S. Ch. 200, pp. 50-52; 58-66; 258-260; 268.

¹⁰⁰ Cf. CONCILI I DE LIÓ, Constitució *Ad apostolicae dignitatis: Conciliorum Oecumenicorum Decreta*, Ed. Istituto per le Scienze Religiose, Bologna, 1973³, p. 278; CONCILI DE VIENA, Constitució *Ad providam Christi*, ed. cit., p. 343; CONCILI ECUMÈNIC LATERANENSE V, Constitució *In apostolici culminis*, ed. cit., p. 608; Butlla *Postquam ad universalis*, ed. cit., p. 609; Constitució *Supernae dispositionis*, ed. cit., p. 614; Constitució *Divina disponente clementia*, ed. cit., p. 638.

¹⁰¹ CONCILI VATICÀ II, Decret *Ad gentes*, n. 38: AAS 58 (1966), p. 985.

¹⁰² Cf. CONCILI VATICÀ II, Constitució dogmàtica, *Lumen gentium*, n. 22: AAS 57 (1965), p. 26.

¹⁰³ Cf. CONCILI VATICÀ II, Constitució dogmàtica, *Lumen gentium*, nn. 10, 37: AAS 57 (1965), pp. 14, 43; Decret *Ad gentes*, n. 39: AAS 58 (1966), p. 986; Decret *Presbyterorum ordinis*, nn. 2, 12, 13: AAS 58 (1966), pp. 992, 1010, 1011.

de la jornada i de la vida, allò que confereix a les nostres activitats una nota específica, és aquesta finalitat present en tota la nostra acció: «anunciar l'Evangelí de Déu».¹⁰⁴

Heus ací un tret de la nostra identitat, que cap dubte no hauria d'atacar, ni cap objecció no hauria d'eclipsar: Pastors com som, hem estat escollits per la misericòrdia del suprem Pastor,¹⁰⁵ malgrat la nostra insuficiència, per proclamar amb autoritat la Paraula de Déu, per aplegar el Poble de Déu que estava dispers, per alimentar aquest poble amb els signes de l'acció del Crist que són els Sagraments, per posar-lo en el camí de la salvació, per mantenir-lo en aquesta unitat de la qual som, a diferents nivells, instruments actius i vius, per animar sense cessar aquesta comunitat reunida entorn del Crist seguint la línia de la seva vocació més íntima. I quan, en la mesura dels nostres límits humans i segons la gràcia de Déu, acomplim tot això, és una obra d'evangelització que realitzem: Nós, com a Pastor de l'Església universal, els nostres germans Bisbes, al cap de les esglésies particulars, els preveres i els diaques, units als seus Bisbes, dels quals són col·laboradors, per una comunió que té la seva font en el Sagrament de l'Orde i en la caritat de l'Església.

Els religiosos

69. Els religiosos tenen en la seva vida consagrada un mitjà privilegiat d'evangelització eficaç. A través del seu ésser més íntim se situen dins el dinamisme de l'Església, assedegada de l'absolut de Déu, cridada a la santedat. És d'aquesta santedat que ells donen testimoniatge. Ells encarnen l'Església que desitja lliurar-se al radicalisme de les benaurances. Ells són, per la seva vida, signes de total disponibilitat per a Déu, per a l'Església, per als germans.

Per això, assumeixen una importància especial en el quadre del testimoniatge que, com hem dit, és primordial en l'evangelització. Aquest testimoniatge silenciós de pobresa i de despreniment, de puresa i de transparència, d'abandó en l'obediència, pot esdevenir, al mateix temps que una crida adreçada al món i a l'Església mateixa, una eloqüent predicació capaç de tocar fins i tot els no cristians de bona voluntat, sensibles a certs valors.

En aquesta perspectiva hom endevina la funció acomplerta en l'evangelització per part dels religiosos i les religioses consagrats a la pregària, al silenci, a la penitència, al sacrifici. D'altres religiosos, en gran nombre, es dediquen directament a l'anunci del Crist. La seva acció missionera depèn evidentment de la jerarquia i ha de ser coordinada amb la pastoral que aquesta vol posar en pràctica. Però, qui no mesura la part immensa que han aportat i que continuen aportant a l'evangelització? Gràcies a la seva consagració religiosa, ells són, per excel·lència, voluntaris i lliures per a abandonar-ho tot i llançar-se a anunciar l'Evangelí fins als extrems del món. Ells són emprenedors i el seu apostolat està sovint marcat per una originalitat i una imaginació que susciten admiració. Són generosos: se'ls troba no rares vegades a l'avantguarda de la missió i afrontant els riscos més grans per a la seva salut i la seva pròpia vida. Sí, en veritat, l'Església els deu molt.

Els laics

70. Els laics, que la seva vocació específica col·loca al cor del món i al davant de les tasques temporals més variades, han d'exercir, per això mateix, una forma singular d'evangelització.

La seva tasca primera i immediata no és la institució i el desenvolupament de la comunitat eclesial –aquesta és la funció específica dels Pastors–, sinó l'aplicació de totes les

¹⁰⁴ Cf. 1Te 2,9.

¹⁰⁵ Cf. 1Pe 5,4.

possibilitats cristianes i evangèliques amagades però ja presents i actives en les coses del món. El camp propi de la seva activitat evangelitzadora és el món vast i complicat de la política, de la dimensió social, de l'economia; però igualment de la cultura, de les ciències i de les arts, de la vida internacional, dels mitjans de comunicació social, així com algunes altres realitats obertes a l'evangelització, com són l'amor, la família, l'educació dels infants i dels adolescents, el treball professional, el sofriment. Com més hi hagi laics impregnats de l'esperit de l'Evangelí, responsables d'aquestes realitats i clarament compromesos en elles, competents per promoure-les i conscients que cal desplegar la seva plena capacitat cristiana, tantes vegades latent i asfixiada, més aquestes realitats –sense perdre o sacrificar res del seu coeficient humà, al contrari, manifestant una dimensió transcendent sovint desconeguda– estaran al servei de l'edificació del Regne de Déu i, per tant, de la salvació en Jesucrist.

La família

71. Al si de l'apostolat evangelitzador dels laics és impossible deixar de subratllar l'acció evangelitzadora de la família. Aquesta ha ben merescut, en els diferents moments de la història de l'Església, el bell nom d'«Església domèstica», reconegut pel Concili Vaticà II.¹⁰⁶ Això significa que en cada família cristiana, haurien de retrobar-se els diversos aspectes de l'Església sencera. A més, la família, com l'Església ha de ser un espai on l'Evangelí és transmès i des d'on irradia.

Al si, doncs, d'una família conscient d'aquesta missió, tots els membres de la família evangelitzen i són evangelitzats. Els pares no sols comuniquen als fills l'Evangelí, sinó que poden rebre d'ells aquest mateix Evangelí profundament viscut. I una família així es fa evangelitzadora de moltes d'altres i de l'ambient en el qual s'insereix. Àdhuc les famílies provinents d'un matrimoni mixt tenen el deure d'anunciar el Crist als seus fills en tot allò que implica el seu baptisme comú; tenen també la tasca difícil de fer-se artífexs d'unitat.

Els joves

72. Les circumstàncies ens inviten a una atenció especial als joves. La seva importància numèrica i la seva presència creixent en la societat, els problemes que se'ls plantegen, han de desvetllar en tothom l'afany d'oferir-los amb zel i intel·ligència l'ideal evangèlic que han de conèixer i de viure. Però, a més, cal que els joves, ben formats en la fe i la pregària, esdevinguin cada vegada més els apòstols de la joventut. L'Església espera molt d'ells, i Nós mateix, en diverses ocasions, hem manifestat la nostra plena confiança en ells.

Ministeris diversificats

73. Així es comprèn tota la seva importància la presència activa dels laics en les realitats temporals. Cal no negligir ni oblidar, però, l'altra dimensió: els laics poden també sentir-se cridats o ser cridats a col·laborar amb els seus Pastors al servei de la comunitat eclesial, pel creixement i la vida d'aquesta, exercint ministeris molt diversos segons la gràcia i els carismes que el Senyor voldrà dipositar en ells.

No és sense experimentar íntimament una gran joia que veiem una gran multitud de Pastors, religiosos i laics, enamorats de la seva missió evangelitzadora, que cerquen formes cada vegada més adaptades d'anunciar eficaçment l'Evangelí. Estimulem l'obertura que, en aquesta línia i amb aquest afany, l'Església duu a terme avui. Obertura

¹⁰⁶ CONCILI VATICÀ II, Constitució dogmàtica, *Lumen gentium*, n. 11: AAS 57 (1965), p. 16; Decret *Apostolicam actuositatem*, n. 11: AAS 58 (1966), p. 848; Sant JOAN CRISÒSTOM, *In Genesim Serm.* VI. 2; VII. 1: PG 54, 607-608.

a la reflexió en primer lloc, després als ministeris eclesials capaços de rejuvenir i de reforçar el seu propi dinamisme evangelitzador. És cert que al costat dels ministeris ordenats, gràcies als quals alguns són constituïts Pastors i es consagren d'una manera particular al servei de la comunitat, l'Església reconeix el lloc dels ministeris no derivats de l'orde sagrat, però que són aptes per a assegurar un servei especial de l'Església.

Una mirada sobre els orígens de l'Església és molt il·luminadora i aporta el benefici d'una experiència en matèria de ministeris, experiència tant més vàlida que ha permès a l'Església de consolidar-se, de créixer i d'estendre's. Aquesta atenció a les fonts ha de ser, amb tot, completada per una altra: l'atenció a les necessitats actuals de la humanitat i de l'Església. Beure en aquestes fonts sempre inspiradores, no sacrificar res d'aquests valors i saber-se adaptar a les exigències i a les necessitats actuals: Aquests són els eixos que permetran de buscar amb saviesa i voltar de llum els ministeris dels quals l'Església té necessitat i que molts dels seus membres voldran abraçar per a una més gran vitalitat de la comunitat eclesial. Aquests ministeris adquiriran un veritable valor pastoral en la mesura que s'establiran amb un respecte absolut de la unitat, tot beneficiant-se de l'orientació dels pastors que són precisament els responsables i els artesans de la unitat de l'Església.

Aquests ministeris, aparentment nous però molt vinculats a experiències viscudes per l'Església al llarg de la seva existència –per exemple els de catequistes, animadors de la pregària i del cant, cristians dedicats al servei de la Paraula de Déu o a l'assistència dels germans necessitats i, finalment, els de caps de petites comunitats, responsables de moviments apostòlics o d'altra mena–, són preciosos per a la implantació, la vida i el creixement de l'Església i per a la seva capacitat d'irradiar entorn d'ella i vers aquells que estan lluny. Devem també la nostra estima particular a tots els laics que accepten de consagrar una part del seu temps, de les seves energies i, a vegades, la seva vida entera al servei de les missions.

Per a tots els agents de l'evangelització cal una preparació seriosa. Ho és més per a aquells que es consagren al ministeri de la Paraula. Animats de la convicció, cada vegada més aprofundida, de la grandesa i de la riquesa de la Paraula de Déu, els qui tenen la missió de transmetre-la han de prestar la més gran atenció a la dignitat, a la precisió, a l'adaptació del seu llenguatge. Tothom sap que l'art de parlar revesteix avui dia una gran importància. Com podríem negligir-la els predicadors i els catequistes?

Desitgem vivament que, a cada Església particular, els Bisbes vetllin per la formació adequada de tots els ministres de la Paraula. Aquesta preparació seriosa augmentarà en ells la seguretat indispensable, però també l'entusiasme, per anunciar Jesucrist avui.

VII

L'esperit de l'evangelització

Crida urgent

74. No voldríem pas acabar aquest col·loqui amb els nostres germans i fills estimats sense una darrera crida referent a les actituds interiors que han d'animar els obrers de l'evangelització.

En nom del Senyor Jesús mateix i dels apòstols Pere i Pau, voldríem exhortar tots aquells que, gràcies als carismes de l'Esperit Sant i al mandat de l'Església, són veritables evan-

gelitzadors a ser dignes d'aquesta vocació, a exercir-la sense cedir al dubte o a la por, a no negligir les condicions que faran aquesta evangelització no sols possible, sinó activa i fructuosa. Heus ací, entre altres coses, les condicions fonamentals que, entre moltes altres, volem subratllar.

Sota l'impuls de l'Esperit

75. Mai no hi haurà evangelització possible sense l'acció de l'Esperit Sant. Damunt Jesús de Natzaret, l'Esperit va davallar al moment del baptisme, quan la veu del Pare –«Tu ets el meu Fill estimat, en tu he posat la meua complaença»¹⁰⁷ manifesta de manera sensible la seva elecció i la seva missió. És «conduït per l'Esperit» al desert on lliura el combat decisiu i és objecte de la prova suprema abans de començar aquesta missió.¹⁰⁸ «Amb la força de l'Esperit»¹⁰⁹ torna a Galilea i inaugura a Natzaret la seva predicació, aplicant-se a si mateix el passatge d'Isaïes: «L'Esperit del Senyor reposa sobre meu». «Avui, proclama, aquesta Escriptura s'ha acomplert».¹¹⁰ Als deixebles, que està a punt d'enviar, els diu alenant damunt d'ells: «Rebeu l'Esperit Sant».¹¹¹

En realitat, només després de la vinguda de l'Esperit Sant el dia de la Pentecosta, els apòstols surten vers tots els horitzons del món per començar la gran obra d'evangelització de l'Església, i Pere explica l'esdeveniment com la realització de la profecia de Joel: «Vessaré el meu Esperit».¹¹² Pere és omplert de l'Esperit Sant per parlar al poble sobre Jesús, Fill de Déu.¹¹³ Pau mateix és omplert de l'Esperit Sant¹¹⁴ abans de lliurar-se al seu ministeri apostòlic, de la mateixa manera que Esteve ple del mateix Esperit, és escollit per la diaconia i, més tard, per al testimoniatge del martiri.¹¹⁵ L'Esperit mateix que fa parlar Pere, Pau i els altres apòstols, inspirant les paraules que han de pronunciar, davalla també «damunt els qui escolten la paraula».¹¹⁶

D'altra banda, «gràcies al sosteniment de l'Esperit Sant» l'Església «creix».¹¹⁷ L'Esperit és l'ànima d'aquesta Església. És ell qui explica als fidels el sentit profund de l'ensenyament de Jesús i el seu misteri. És ell el qui, avui com als inicis de l'Església, actua en cada evangelitzador que es deixa posseir i portar per ell, i posa a la seva boca les paraules que per si mateix no podria trobar, tot predisposant també l'ànima d'aquell qui escolta perquè s'obri i aculli la bona nova i el Regne anunciat.

Les tècniques d'evangelització són bones, però ni les més perfeccionades podrien substituir l'acció discreta de l'Esperit. La preparació més refinada de l'evangelitzador no aconsegueix absolutament res sense ell. Sense ell, la dialèctica més convincent és impotent sobre l'esperit dels homes. Sense ell, els esquemes sociològics o psicològics més elaborats es revelen aviat mancats de valor.

¹⁰⁷ Mt 3,17.

¹⁰⁸ Mt 4,1.

¹⁰⁹ Lc 4,14.

¹¹⁰ Lc 4,18-21; cf. Is 61,1.

¹¹¹ Jn 20,22.

¹¹² Ac 2,17.

¹¹³ Cf. Ac 4,8.

¹¹⁴ Cf. Ac 9,17.

¹¹⁵ Cf. Ac 6,5.10; 7,55.

¹¹⁶ Cf. Ac 10,14.

¹¹⁷ Cf. Ac 9,31.

Vivim en l'Església un moment privilegiat de l'Esperit. Per tot arreu es mira de conèixer-lo millor tal com el revela l'Esclusura. Els fidels se senten feliços de trobar-se sota la seva moció. Fan assemblea entorn d'ell. Volen deixar-se conduir per ell. Ara bé, si l'Esperit de Déu ocupa un lloc eminent en tota la vida de l'Església, és en la missió evangelitzadora d'aquesta que ell actua com enlloc. No és per atzar que el gran començ de l'evangelització tingués lloc el matí de la Pentecosta, sota l'impuls de l'Esperit.

Podem dir que l'Esperit Sant és l'agent principal de l'evangelització: ell és qui impulsa cadascú a anunciar l'Evangeli i qui, en el rerefons de les consciències, fa acceptar i comprendre la paraula de salvació.¹¹⁸ Però es pot dir igualment que és el terme de l'evangelització: només ell suscita la nova creació, la humanitat nova a la qual l'evangelitzador ha de tendir a través d'aquella unitat en la varietat que l'evangelització voldria provocar dins la comunitat cristiana. A través d'ell, l'Evangeli penetra al cor del món, perquè és ell qui fa discernir els signes dels temps –signes de Déu– que l'evangelització descobreix i valora a l'interior de la història.

El Sínode dels bisbes del 1974, que va insistir molt sobre el lloc de l'Esperit Sant en l'evangelització, va expressar també el desig que els Pastors i els teòlegs –i afegiríem també els fidels marcats amb el segell de l'Esperit pel Baptisme– estudiïn millor la natura i la forma de l'acció de l'Esperit Sant en l'evangelització d'avui. És aquest també el nostre desig, al mateix temps que exhortem els evangelitzadors, de qualsevol mena o condició que siguin, a pregar sense parar l'Esperit Sant, amb fe i amb fervor, i a deixar-se portar prudentment per ell com a inspirador decisiu dels seus plans, de les seves iniciatives, de la seva activitat evangelitzadora.

Testimonis autèntics

76. Considerem ara la persona mateixa dels evangelitzadors. S'ha repetit sovint als nostres dies que aquest segle té set d'autenticitat. Sobretot, a propòsit dels joves, s'afirma que tenen horror davant allò que és fictici, falsejat, i cerquen, per damunt de tot la veritat i la transparència.

Aquests «signes del temps» haurien de trobar-nos en una actitud vigilant. Tàcitament o a grans crits, però sempre amb força, se'ns pregunta: Creieu de debò allò que anuncieu? Viviu el que creieu? Prediqueu realment allò que viviu? Més que mai el testimoniatge de la vida s'ha convertit en una condició essencial de l'eficàcia profunda de la predicació. Per això, ens trobem fins a un cert punt responsables de tot progrés i eficàcia de l'Evangeli que proclamem.

«Quin és el balanç de l'Església deu anys després de la conclusió del Concili?», ens preguntàvem al començament d'aquesta meditació. Està ancorada al cor del món i, amb tot, és prou lliure i independent per adreçar-se al món? Testimonia alhora la solidaritat amb els homes i l'absolut de Déu? És més ardent en la contemplació i en l'adoració, i més zelosa en l'acció missionera, caritativa, alliberadora? Està prou compromesa en els esforços encaminats a restablir aquella plena unitat dels cristians que fa més eficaç el testimoniatge comú «a fi que el món cregui»?¹¹⁹ Tots som responsables de les respostes que poden donar-se a aquests interrogants.

Exhortem, doncs, es nostres germans en l'episcopat, «posats per l'Esperit Sant per regir l'Església de Déu».¹²⁰ Exhortem els preveres i els diaques, col·laboradors dels Bisbes per aplegar el Poble de Déu i animar espiritualment les comunitats locals. Exhortem també

¹¹⁸ Cf. CONCILI VATICÀ II, Decret *Ad gentes*, n. 4: AAS 58 (1966), pp. 950-951.

¹¹⁹ Jn 17,21.

¹²⁰ Cf. Ac 20,28.

els religiosos testimonis d'una Església cridada a la santedat i per tant invitats d'una manera especial a una vida que doni testimoniatge de les benaurances evangèliques. Exhortem els laics: famílies cristianes, joves i adults, tots aquells que exerceixen un ofici, els dirigents, sense oblidar els pobres, sovint rics de fe i d'esperança, tots els laics conscients de la seva funció evangelitzadora al servei de la seva Església i al cor de la societat i del món. A tots els diem: Cal que el nostre zel evangelitzador brolli d'una veritable santedat de vida, alimentada per la pregària i sobretot per l'amor a l'Eucaristia, i –tal com ens ho suggereix el Concili– que la predicació per la seva banda faci créixer en santedat el predicador.¹²¹

El món que, paradoxalment, malgrat innombrables signes de refús de Déu, el cerca per camins inesperats i en sent dolorosament la necessitat, reclama evangelitzadors que li parlin d'un Déu que coneixen i que tracten familiarment, com si veiessin l'invisible.¹²² El món reclama i espera de nosaltres simplicitat de vida, esperit de pregària, caritat envers tothom especialment envers els petits i els pobres, obediència i humilitat, oblit de nosaltres mateixos i renúncia. Sense aquesta marca de santedat, la nostra paraula difícilment farà el seu camí en el cor de l'home d'aquest temps, corre el risc de ser vana i infecunda.

Artesans d'unitat

77. La força de l'evangelització quedarà molt debilitada si els qui anuncien l'Evangelí estan dividits entre ells per tota mena de ruptures. No rau aquí un dels grans mals de l'evangelització avui? En efecte, si l'Evangelí que proclamem apareix esquinçat per quarelles doctrinals, polaritzacions ideològiques o condemncions recíproques entre cristians, al grat dels seus punts de vista diferents sobre el Crist i sobre l'Església i fins i tot a causa de les seves concepcions diverses de la societat i de les institucions humanes, com pretendrem que aquells a qui es dirigeix la nostra predicació no es mostrin pertorbats, desorientats, si no escandalitzats?

El testament espiritual del Senyor ens diu que la unitat entre els deixebles no és solament la prova que som seus, sinó també la prova que ell és enviat del Pare, prova de credibilitat dels cristians i del Crist mateix. En tant que evangelitzadors, nosaltres hem d'oferir als fidels del Crist, no pas la imatge d'homes dividits i separats per litigis que no edificuen gens, sinó la de persones madurades per la fe, capaces de trobar-se més enllà de les tensions reals gràcies a la recerca comuna, sincera i desinteressada de la veritat. Sí, la sort de l'evangelització està certament vinculada al testimoniatge d'unitat donat per l'Església. Heus ací una font de responsabilitat, però també de consol.

Sobre aquest punt, voldríem insistir en el signe de la unitat entre tots els cristians, com a camí i instrument d'evangelització. La divisió dels cristians és un greu estat de fet que arriba a debilitar l'obra mateixa del Crist. El Concili Vaticà II afirma amb lucidesa i ferma: «La divisió dels cristians comporta un detriment de la causa sagrada de la predicació de l'Evangelí a tota criatura i per a molts tanca l'accés a la fe».¹²³ Heus ací per què, en anunciar l'Any sant, vam creure necessari de recordar a tots els fidels del món catòlic: «Abans que tots els homes siguin portats i restablerts a la gràcia de Déu, Pare nostre, cal restablir del tot la comunió d'aquells que per la fe, ja han conegut i ja han rebut Jesucrist

¹²¹ Cf. CONCILI VATICÀ II, Decret *Presbyterorum ordinis*, n. 13: AAS 58 (1966), p. 1011.

¹²² Cf. He 11,27.

¹²³ Cf. CONCILI VATICÀ II, Decret *Ad gentes*, n. 6: AAS 58 (1966), pp. 954-955; cf. Decret *Unitatis redintegratio*, n. 1: ASS 57 (1965), pp. 90-91.

com a Senyor misericordiós, que allibera els homes i els uneix en l'esperit d'amor i de veritat».¹²⁴

Amb un gran sentiment d'esperança veiem els esforços que es fan en el món cristià per aquest restabliment de la plena unitat volguda pel Crist. Sant Pau ens ho assegura: «L'esperança no enganya».¹²⁵

Mentre treballem sempre per obtenir del Senyor la plena unitat, volem que s'intensifiqui la pregària; a més, fem nostres els desigs dels Pares de la tercera Assemblea general del Sínode dels Bisbes: que hom col·labori amb més afany amb els germans cristians als quals encara no estem units per una comunió perfecta, fonamentant-nos en el Baptisme i el patrimoni de fe que ens és comú, per tal d'oferir des d'ara, en el mateix treball d'evangelització, un testimoni conjunt i més ampli del Crist en el món. Hi som impulsats pel manament del Crist. És una exigència de l'obra de predicació i del testimoni de l'Evangeli.

Servidors de la veritat

78. L'Evangeli que ens ha estat confiat és també paraula de veritat. Una veritat que fa lliures¹²⁶ i que és l'única que procura la pau del cor: això és el que la gent va buscant quan els anunciem la bona nova. Veritat sobre Déu, veritat sobre l'home i el seu misteriós destí, veritat sobre el món. Veritat difícil que busquem en la Paraula de Déu i de la qual nosaltres no som –ho repetim una vegada més– ni els amos ni els propietaris, sinó els dipositaris, els proclamadors, els servidors.

De tot evangelitzador s'espera que tingui el culte de la veritat, tant més que la veritat que aprofundeix i comunica no és altra que la veritat revelada i, per tant, més que tota altra, forma part de la veritat primera que és Déu mateix. El predicador de l'Evangeli serà, doncs, aquell que, al preu de renúncies personals i del sofriment, cerca sempre la veritat que ha de transmetre als altres. No traeix mai ni dissimula la veritat per afany de plaure els homes, de cridar l'atenció o produir estranyesa, ni de mostrar originalitat o desig de fer-se veure. No refusa la veritat; no enterboleix la veritat revelada per mandra de buscar-la, per comoditat, per por. No deixa d'estudiar-la. La serveix generosament sense subjectar-la. En tant que Pastors com som del Poble de Déu: el nostre servei pastoral ens urgeix que guardem, defensem i comuniquem la veritat sense escatimar sacrificis. Tants eminents i sants Pastors ens han deixat l'exemple d'aquest amor, en molts casos heroic, a la veritat! El Déu de veritat espera de nosaltres que siguem els defensors vigilants i els predicadors dedicats a ella.

Els qui sou doctors, teòlegs, exegetes o historiadors: l'obra de l'evangelització té necessitat de la vostra infatigable investigació i també de la vostra atenció i de la vostra delicadesa en la transmissió de la veritat, a la qual els vostres estudis us acosten, però que sempre desborda el cor de l'home perquè és la veritat mateixa de Déu.

Pares i mestres, la vostra tasca, que els múltiples conflictes actuals fan difícil, és la d'ajudar els vostres fills i els vostres alumnes a descobrir la veritat, inclosa la veritat religiosa i espiritual.

Animats per l'amor

79. L'obra de l'evangelització suposa, en l'evangelitzador, un amor fratern sempre creixent envers aquells que evangelitza. Un model d'evangelitzador com l'apòstol sant Pau

¹²⁴ PAU VI, Butlla *Apostolorum Limina*, VII: AAS 66 (1974), p. 305.

¹²⁵ Rm 5,5.

¹²⁶ Cf. Jn 8,32.

escrivia als tessalonicencs aquesta paraula que és un programa per a tots nosaltres: «Tan gran era la nostra tendresa envers vosaltres que hauríem volgut comunicar-vos, junt amb el do de l'Evangelí de Déu, fins i tot el de les nostres pròpies vides. Tant us havíeu fet estimar de nosaltres».¹²⁷ Quina és aquesta afecció? Molt més que la d'un pedagog, és la d'un pare; més encara, la d'una mare.¹²⁸ És aquesta afecció la que el Senyor espera de cada predicador de l'Evangelí, de cada constructor de l'Església. Un signe d'amor serà l'afany de donar la veritat i d'introduir en la unitat. Un signe d'amor serà igualment consagrar-se sense reserva i sense reserves a l'anunci de Jesucrist. Afegim ara alguns altres signes d'aquest amor. El primer és el respecte a la situació religiosa i espiritual de les persones que són evangelitzades. Respecte al seu ritme que hom no té pas el dret de forçar ultra mesura. Respecte a la seva consciència i a les seves conviccions, que cal no forçar.

Un altre signe d'aquest amor és l'afany de no ferir l'altre, sobretot si és feble en la fe,¹²⁹ amb afirmacions que poden ser clares per als iniciats, però que per als fidels poden ser causa de pertorbació o d'escàndol, com una ferida dins l'ànima.

Finalment, també serà un signe d'amor l'esforç de transmetre als cristians, no pas dubtes i incertituds nascuts d'una erudició mal assimilada, sinó certes sòlides, fonamentades en la Paraula de Deu. Els fidels tenen necessitat d'aquestes certes per a la seva vida cristiana; hi tenen dret en tant que fills de Déu que, posant-se als seus braços, s'abandonen totalment a les exigències de l'amor.

Amb el fervor dels sants

80. La nostra crida s'inspira ara en el fervor dels més grans predicadors i evangelitzadors, la vida dels quals fou dedicada a l'apostolat. Entre aquests ens plau de recordar els qui, en el curs de l'Any sant, hem proposat a la veneració dels fidels. Ells han sabut superar tots els obstacles que s'oposaven a l'evangelització.

La nostra època coneix igualment nombrosos obstacles entre els quals ens acontentarem d'esmentar la manca de fervor. És tant més greu perquè ve de dins. Es manifesta en la deixadesa i, sobretot, la manca de joia i d'esperança. Exhortem, doncs, tots els qui, per un motiu qualsevol o en qualsevol grau, tenen la tasca d'evangelitzar, que alimentin en ells el fervor de l'esperit.¹³⁰ Aquest fervor exigeix, abans que res, que sapiguem evitar pretextos contraris a l'evangelització. Els més insidiosos són, certament, aquells per a la justificació dels quals hom pretén, fonamentar-se en tal o tal altre ensenyament del Concili.

Massa sovint se sent dir, sota formes diverses: imposar una veritat, encara que sigui de l'Evangelí, imposar un camí, encara que sigui el de la salvació, no és si no una violència comesa contra la llibertat religiosa. Per altra banda, s'afegeix, per què anunciar l'Evangelí si tothom se salva per la rectitud del cor? Per altra banda, és ben sabut que el món i la història estan plens de «llavors del Verb», no és, doncs, una il·lusió pretendre portar l'Evangelí allà on ja és present a través d'aquestes llavors que el Senyor mateix ha escampat?

Qualsevol que faci un esforç per aprofundir en els documents conciliars les qüestions que aquests raonaments hi busquen tan superficialment, trobarà tota una altra visió de la realitat.

¹²⁷ 1Te 2,8; cf. Fl 1,8.

¹²⁸ 1Te 2,7.11; 1Co 4,15; Ga 4,19.

¹²⁹ Cf. 1Co 8,9-13; Rm 14,15.

¹³⁰ Cf. Rm 12,11.

Sí, certament, fóra un error imposar qualsevol cosa a la consciència dels nostres germans. Però proposar a aquesta consciència la veritat evangèlica i la salvació oferta en Jesucrist, amb plena claredat i amb absolut respecte envers les opcions lliures que després poden fer –evitant «tota forma d’actuació que expressa una coacció, una persuasió deshonesto o poc lleial»–¹³¹ és tota una altra cosa: lluny de ser un atemptat a la llibertat religiosa és un homenatge a aquesta llibertat, a la qual és oferta l’elecció d’un camí que fins i tot els no creients consideren noble i lloable. És, doncs, un crim contra la llibertat d’altri clamar amb alegria la bona nova, coneguda gràcies a la misericòrdia del Senyor?¹³² I per què només la mentida i l’error, la degradació i la pornografia haurien de tenir dret a ser proposats i sovint, desgraciadament, imposats per la propaganda destructiva dels mitjans de comunicació social, per la tolerància legal, per la por dels bons i l’audàcia dels dolents? Aquesta manera respectuosa de proposar el Crist i el seu Regne, més que un dret és un deure de l’evangelitzador. I és també un dret dels homes, germans seus, de rebre, a través d’ell, l’anunci de la bona nova de la salvació. Aquesta salvació Déu pot acomplir-la en el qui vulgui per camins extraordinaris que només ell coneix.¹³³ I, amb tot, si el seu Fill va venir fou precisament per revelar-nos, amb la seva paraula i amb la seva vida, els camins ordinaris de la salvació. Ens ha ordenat de transmetre als altres aquesta revelació amb la mateixa autoritat que ell. No fóra inútil que cada cristià i cada evangelitzador aprofundís en la pregària aquest pensament: els homes podran salvar-se també per altres camins, gràcies a la misericòrdia de Déu, fins i tot si nosaltres no els anunciem l’Evangeli; però nosaltres, podrem salvar-nos si per negligència, per por, per vergonya –allò que sant Pau anomenava «avergonyir-se de l’Evangeli»–,¹³⁴ o per idees falses, deixem d’anunciar-lo? Perquè això significaria traïr la crida de Déu que, per la veu dels ministres de l’Evangeli, vol fer germinar la llavor; i dependrà de nosaltres que aquesta esdevingui un arbre i produeixi tot el seu fruit.

Conservem, doncs, el fervor de l’Esperit. Conservem la dolça i confortant joia d’evangelitzar, fins i tot qual cal sembrar amb llàgrimes als ulls. Fem-ho –com Joan Baptista, com Pere i Pau, com els altres apòstols, com una multitud d’admirables evangelitzadors al llarg de la història de l’Església– amb un impuls interior que ningú ni res no sigui capaç d’extingir. Que sigui aquesta l’alegria més gran de les nostres vides lliurades. I que el món del nostre temps, que cerca a vegades amb angoixa, a vegades amb esperança, pugui rebre la bona nova, no d’evangelitzadors tristos i desanimats, impacients o angoixats, sinó de ministres de l’Evangeli, la vida dels quals irradia el fervor dels qui han rebut en ells la joia del Crist i que accepten de jugar-se la vida perquè el regne sigui anunciat i l’Església implantada al cor del món.

Conclusió

La consigna de l’Any sant

81. Heus ací, doncs, germans i fills, el crit que brolla del fons del nostre cor com un ressò de la veu dels nostres germans reunits en la tercera Assemblea general del Sínode dels

¹³¹ Cf. CONCILI VATICÀ II, Declaració *Dignitatis humanae*, n. 4: AAS 58 (1966), p. 933.

¹³² CONCILI VATICÀ II, Declaració *Dignitatis humanae*, nn. 9-14; *l. c.*, pp. 935-940.

¹³³ Cf. CONCILI VATICÀ II, Decret *Ad gentes divinitus*, n. 7: AAS 58 (1966), p. 955.

¹³⁴ Cf. Rm 1,16.

Bisbes. Heus ací la consigna que hem volgut donar a la fi d'un Any sant que ens ha permès de percebre més que mai les necessitats i els anhels d'una multitud de germans, cristians i no cristians, que esperen de l'Església la Paraula de la salvació. Que la llum de l'Any sant, que ha brillat en les Esglésies particulars i a Roma per a milions de consciències reconciliades amb Déu, pugui difondre's igualment després del Jubileu, a través d'un programa d'acció pastoral, del qual l'evangelització és l'aspecte fonamental, i continuï al llarg d'aquests anys que preanuncien la vigília d'un nou segle, la vigília també del tercer mil·lenni del cristianisme.

Maria, estrella de l'evangelització

82. Aquest és el desig que tenim el goig de posar a les mans i al cor de la santíssima Verge Maria, Immaculada, en aquest dia que li és especialment consagrat, en el desè aniversari de la clausura del Concili Vaticà II. Al matí de la Pentecosta ella va presidir amb la pregària el començ de l'evangelització sota l'acció de l'Esperit Sant. Que ella sigui l'estrella de l'evangelització sempre renovada que l'Església, dòcil al mandat del seu Senyor, ha de promoure i dur a terme, sobretot en aquests temps alhora difícils i plens d'esperança. En el nom del Crist uns beneïm paternalment a vosaltres i a les vostres comunitats, les vostres famílies i els vostres éssers estimats, amb les paraules que adreçava sant Pau als filipencs: «Dono gracies al meu Déu cada vegada que em recordo de vosaltres i, sempre que prego per tots vosaltres, ho faig amb joia, pensant en la part que heu pres per contribuir a l'Evangelí des del primer dia fins ara (...). Us porto al cor, vosaltres que (...), en la defensa i la consolidació de l'Evangelí, preneu tots part en la meva gràcia. Sí, Déu m'és testimoni de com us estimo a tots vosaltres en les entranyes del Crist Jesús». ¹³⁵

Donat a Roma, a Sant Pere, en la solemnitat de la Immaculada Concepció de la benaurada Verge Maria, el dia 8 de desembre de l'any 1975, tretzè del nostre pontificat.

PAU VI, papa

¹³⁵ Fl 1,3-4.7-8.